

Theophili Raynavdi Societatis Iesv Theologi, Opera Omnia

Tam hactenus inedita, quàm alias excusa, longo Authoris labore aucta & emendata : Accessit Tomvs Integer Complectens Indices Septemdecim in vniversum Opus, omnium quotquot prodierunt locupletissimos, Qvibus Absolvts Divinae Av Humanae Eruditionis Thesaurus Orbi literato aperitur ; Adiectus est ...

Raynaud, Théophile

Lugduni, 1665

Capvt. II. De Verbo humanitatem assumente.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79561)

Ratio est, quia partes prius in se esse acque adeo subsistere debuerunt, quam causare cōpositum, quod ex ipsarum inter se partium naturali vnione resulat. Et ex ipso hanc partium inter se ipsas, siue constructio ex vno hanc partium inter se ipsas, siue constructio humanitatis, supponit vnionem partium cum Verbo. Multo itaque magis vno humanitatis cum Verbo, supponit ipsam partium cum Verbo copulationem; quandoquidem humanitas intelligi non potest vnita Verbo nisi praeintelligant esse, quod habet per naturalem partium vnionem inter se ipsas, earundem ad Verbum copulationem posterioiorem. E contrario verò Verbum copulationem partium cum Verbo, nec supernaturalem humanitatis cum Verbo, nec ipsam inter se partium naturalem vnionem supponit.

Nec plura de priore extremo secundae intra Christi compositionis; ex cuius discussione euanescent difficultates ductae à ratione naturali, quae impossibilitatem assumendi diuinitus humanitatem monstrare videbatur ex parte humanitatis; allegando indissolubilem naturae & substantiae nexum, & monstrantem humanitatis, si suo connaturali complemento spoliaretur; ac denique dependentiam causatiuam à solo Verbo. Liquidò enim parer nullam talem rationem rigere. Nam & separabiliter substantiae ab humanitate substantialiter plena & integra, satis demonstrata est, & dependentiam naturae à substantia non esse effectiuiam, aut quomodolibet causatiuam, quae toti Trinitati communis esset, sed meram esse determinationem, est declaratum. Terminatio autem non est causatio, nec est, quod ad omnes diuinas personas inferenda censetur.

Summa doctrinae propositae, & eius usus.

109. Nunc quia extremum hoc primū huius compositionis, noscitur distinxit, placet in breuem summam cogere, quicquid de eo propositum est. Hic igitur est totius huius tractationis breuiculus. Humana natura continenter se habens, hoc est omnes eius partes physicae cum essentialibus, tum integrales, tumque naturaliter consentaneae, ac etiam partes eius aliquae non simpliciter dictae nominatimque sanguis, (quo rem spiritus, vires, & capilli) salua erata existentia sine qua assumi nequiverunt, sola verò suppositualitate connaturali, quam externa necessitate excludit, deficiente, pro capacitate omnibus & solis essentialibus substantialibus obedientialiter competente ad diuini Verbi substantiam sunt euectae: & quidem si tantus species omnes aequè primò; si autem congruitatem & rationem assumendi, prius anima rationalis, quam caro: si denique prioritatem naturae, prius haec partes secundum se, quam ad inuicem vnita, vel quod idem est, prius quam humanitas, quae tamen omnium prima, in diuina intentione assumpta est.

Verus huius doctrinae esse debet, suauitatio verborum Apostoli Hebr. quia pueri communicauerunt carni & sanguini; & ipse similiter participauit eisdem. Sanguinem autem sumi pro anima, existimat creditus Anselmus, eo quod vita animalis sit in sanguine. Sed nihil est necesse sic accipere vocem sanguinis in eo Apostoli loco, cum eo ipso, quod caro, cui Verbum communicasse dicitur, est caro humana, satis per eam consignificetur anima. Sulpitius ergo Apostolus, & magno quodam pietatis sensu ac gaudio considerat quod Deus Verbum, neglectis & non apprehensis, neque à peccato retractis Angelis, ut mox subiungit, fieri voluerit frater hominum communicando partibus omnibus humanitatis, quibus ipsi communicabant, ut omnium veluti contingens omnibus medereretur.

Nec ille pissimus S. Maximi affectus omittendus ex homilia 3. de Paich. [Est in illo Christi homine vnitasque nostrum carnis & sanguinis portio. Vbi ergo

Theoph. Rayn. Christum.

portio mea, regnat regnare me credo; Vbi dominatur sanguis meus, me sentio dominari, vbi glorificatur caro mea, me gloriosum esse cognosco. Quamuis enim peccator, de hac tamen communione gratiae non diffidat, quia etsi peccata nos prohibent, substantia nos requirit: & si delicta propria nos excludunt, naturae communio nos repellit. Nam propter bonitatem diuinitatis, peculiarem nobis Saluator debet affectum; scilicet quia sicut Deus noster in ipso est, ita & sanguis noster in illo est. Misericordiam igitur mihi debet praestare diuinitas, necessitudinem exhibere debet affinitas. Neque enim tam immitis est Dominus, ut obliuiscatur hominis, & non meminerit illius quem ipse gessit, ut quem causa mei suscepit, non eius causa quem suscepit, me requirat. Non inquam tam immitis est Dominus, ut non diligat carnem suam, membra sua, viscera sua, ait Sanctus Apostolus. Nemo vnquam carnem suam odio habuit, sed nutrit & fovet eam sicut Christus Ecclesiam. Nihil ergo de venia desperemus fratres; nihil de odio timeamus. Habemus praerogatiuam sanguinis nostri. In Christo enim caro nostra nos diligit. Sumus enim membra eius & caro, sicut dicit idem B. Apostolus; *Hoc nunc est ex ossibus meis, & caro de carne mea.* Sacramentum hoc magnum est; Ego autem dico in Christo & in Ecclesia.]

CAPVT II.

De Verbo humanitatem assumente

110. Explodendum est blasphemum nugamentum, eorum qui referente auctore homiliae de Deipa. apud S. Athanasium, dixerunt humanitatem fuisse assumptam à Verbo salutationis Angelicae. Verbum enim quod substantialiter complere potuit humanitatem, & eam reddere capacem satisfaciendi Deo laeso, non potuit esse aer diffusus vel qualitas soni inde enascens, sed sola diuina persona. Igitur hoc est alterum extremum secundae compositionis Christo interinae, in qua exponenda versamur; proinde de eo dicendum sequitur. Eò enim rem deduximus, ut constiterit humanitatem ad Verbi substantiam fuisse euectam, intelligendo substantiam nomine, personam formaliter, quatenus substantiam, siue suppositualitatem per se ut sic, constitutam, quamuis antiquis vox illa polyonima fuerit, & quod Rusticus libro contra Acephalos ad medium ex Nazianzeno, & Ephesina Synodo tradit, interdum ad personam, quandoque verò ad naturam signandam sit usurpata. Ceterum hoc quoque, & quod reipsa factum est, & quod de potentia absoluta fieri à Deo potuisset, considerandum erit.

Nihil absolutum terminauit humanitatem.

Non enim Deus.

Primò igitur, spectando quod reipsa factum est, constare debet, excluso quocunque alio intra Deum, siue absoluto siue relativo, solam diuini Verbi personam, quatenus per relationem suam substantiam constituitur, terminasse humanitatem Christi, sua connaturali substantia spoliata.

Quod nego aliquid absolutum intra Deum, terminasse de facto humanitatem Christi, excludit ab ea terminatione, & naturam diuinam & substantiam quam vocant absolutam. Et quidem quod diuinitas non terminauerit de facto humanitatem, inde perspicuum est, quod solum Verbum sit caro factum. Atqui natura est Patri quoque & Spiritui sancto communis. Accedit diuinae naturae incompletio mox explicanda. At quod alteram hypostaticè terminat, & substantialiter conlummat, necesse est in eo genere completum esse

ac terminatum. Quare facessat pinguis error Brentij ac Smidelini, quos Bellarminus l. 3. de Christo c. 1. & 8. refert asseruisse terminum, quo Christi humanitas fuit consummata, fuisse divina attributa, atque adeo divinam naturam, quæ ab illis attributis ne ratione quidem perfectè præcendente fecerunt: Incarnationem verò nihil fuisse aliud, quàm diuinorum attributorum, atque adeo etiam diuinæ naturæ vnionem cum humanitate per accidentaria gratiæ dona. Hunc dico esse pinguis errorum, nec vnum sed geminum. Nam vnionem humanitatis cum extremo diuino factam esse per accidentaria tantum dona gratiæ, est merus Nestorianismus. Extremum verò illud diuinum, cui copulata est humanitas, statuere diuinam naturam siue attributa, idem est ac dicere, omnes æquè diuinas personas esse incarnatas, quod esse hæreticum, mox ostendimus. Quare tatum esto, formaliter loquendo Deitatem non esse incarnatam, nec humanitatem diuinitati esse copulatam.

Dixi formaliter loquendo, quia identicè & mediatè loquendo rectè dicitur diuinam naturam esse incarnatam, aut ex Virgine conceptam vel hominem factam, quas locutiones ex sanctis Augustino, Leone, Gelasio, Ambrosio adductis eorum locis profert S. Fulg., ad q. 2. Ferrandi. Eisdemque ex D. Athanasio epist. ad Serapionem refert S. Thomas opusc. 1. c. 17. & 18. ac. 19. Vt mihi planè videtur S. Damascenum 3. fid. c. 11. asserere à nomine vnquam dictum esse, quod Deitas facta sit homo, vel sit incarnata aut humanata. Rectè autem obseruat S. Thomas, locutionum prædictarum sensum esse, quem diximus. Quia enim Verbum quâ Verbum non differt à parte rei ab essentia diuina, & Verbum quâ Verbum assumptis humanitatem, propterea in sensu identico & materiali, dici potest, Deitatem esse incarnatam vel ex Virgine conceptam, aut factam hominem: Caterum in propositionibus propriè vsurpatis, non spectatur sensus identicus sed formalis. Hic autem in præsentī negotio falsus est. Neque enim verum est, vnionem humanitatis, terminatam formaliter esse ad Deitatem; sed terminata præcisè est ad Verbum quâ Verbum. Quare consulemus omnino est, locutionibus propositis eam improprium vsurpationem continere existimetur, omnino abstinere, nisi apponatur aliquid quod efficiat sententiam formalem, vt factum est à S. Damasceno l. 3. fid. c. 11. cum dixit, *Deitatem in vna personarum suarum, esse carni coniunctam*. Quo eodem modo in Concilio Rhemenis symbolo capite vltimo dicitur, *Deitatem vnitam esse humanitati in filio*. Refert illud symbolum Valques i. p. d. 220. c. 2.

Nec Subsistentia absoluta.

111. Aliud absolutum intra Deum, quod à terminatione humanitatis excludendum affirmabam, est Subsistentia absoluta, cui Durandus in 3. & 1. q. 2. à n. 7. ad 13. annuente Capreolo ibid q. 1. art. 3. tribuit immediatam terminationem humanitatis in ratione Subsistentiæ, vltra quam terminationem alia adueniat ad personam Verbi in ratione personæ, duplicem namque vnionem (supernaturalem distinguunt isti autores in humanitate. Vnam cum natura Verbi propter est Subsistentia absolute, constituitque Deum Subsistentem Subsistentia omnibus personis communi. Alteram cum his quæ sunt propria personæ in quantum persona, quæ in diuinis non constituitur per Subsistentiam, sed per esse ad aliud. Ita vt per aliud Deus dicatur Subsistentis, per illud verò constituitur in ratione suppositi atque personæ. Subsistit enim per diuinitatem, est autem persona vel suppositum per proprietatem relativam: Contra quàm accidit in personis creatis, quæ per idem sunt supposita atque personæ. Vtramque ergo hanc vnionem esse admittendam probat Durandus,

quia quod vnio ad Deitatem Subsistentem sit ad mysterium Incarnationis necessaria, ex eo patet vt ait n. 8. quod persona diuina non Subsistit nisi per essentiam, vel ratione essentia. Atqui diuina persona terminat primò dependentiam humanitatis per id quo Subsistit, quia hoc est per quod primò terminat dependentiam inexistentiæ naturæ assumptæ. Igitur primò terminat humanitatem per Subsistentiam absolutam quæ inest Deitati. Quod autem præterea exigatur vnio ad proprietatem Filij, siue ad personalitatem eius, quæ est forma relatiua, probat Durandus n. 13. quia ad vnionem personalem necessaria omnino est vnio ad rationem formalem & completiuam diuini suppositi siue diuinæ personæ. Atqui ea ratio in diuinis est relatiua, vt dictum est. Quare vnionem supernaturalem humanitatis ad Subsistentiam Verbo & personis omnibus diuinis communem, addenda est alia supernaturalis vnio ad proprietatem relativam Verbi diuini, secundum quam personalitas eius formaliter completur.

Hanc sententiam recentiores grauer notant, nec immento. Nam ex abusu vocis, inuehit periculosam nominationem, quod rem ipsam. Vocis abusus in eo est, quod diuinæ naturæ independentiam à subiecto, appellet Subsistentiam absolutam. At hoc pacto humanitas Christi dici posset in se Subsistere, quia ex se est independentis à subiecto. Scio plerisque Scholasticos, etiam recentiores, similiter loqui, & Deitati, prius ratione quàm personalitatis siue relatiuis proprietatibus afficiatur, tribuere Subsistentiam absolutam. Ita Suarez l. 4. de Trinit. c. 11. & t. 1. p. d. 11. l. 3. Florantius lib. 2. de Trinit. in Theoria titulo de personis in vniuersum. *Seruum est* & notat 2.1. Font. latè 5. Metaph. c. 8. q. 5. l. 7. & 8. Regula 3. p. d. 49 & 50. & alij. Modus tamen ille loquendi, infrequentissimus est in Concilijs & Patribus, vt facit Molina 1. p. q. 29. art. 2. d. 3. concl. 2. E contra verò nihil est Concilij & Patribus solemnius, quam esse tres in Deo Subsistentias. Sic Synodus Constantinopol. Epist. ad Damasum Papam, tradit credendam necessariò esse diuinitatem vniam in tribus perfectissimis Subsistentijs. Quod etiam habetur in Epistola Sophronij, quæ extat in 6. Synodo actio. 11. & approbatur actio. 13. Item in 5. Synodo collat. 8. can. 1. sub anathemate definitur vniam esse Dei Subsistentiam in tribus Subsistentijs. Præterea Rufinus 1. histor. c. 29. testatur in Concilio Alexandrino definitum esse dari in Deo vniam Subsistentiam, & tres Subsistentias. Id quod etiam disertè habet S. Athanasius, aut quibus alius autor sermonis de Deipara initio, ac dialogo contra Anomæos pag. 165. Et Paschasius Diacon. l. 1. de Spiritu sancto c. 4. Quare non immerito dixisse videor, per abusum vocis diuinam à subiecto independentiam appellari Subsistentiam absolutam, cum vera Subsistentia ratio, in vltima naturæ terminatione sit locanda: ea autem vltima terminatio Deitati à adueniat à proprietatibus relatiuis, non ipsi Deitati i seipsa conueniat. Hic ergo vocis abusus, periculi materiam Durando præbuit. Ex eius enim sententia, vt regè vidit Rada in 3. contron. 1. art. 3. & Val. 3. p. d. 1. q. 3. p. 1. aperit habetur, Patrem quoque & Spiritum sanctum, carnem esse factos. Ea siquidem communis Subsistentia, quam Durandus carni copulatam admittit, omnibus æquè personis communis est. At fides docet solum Verbum esse carnem factum, vt iam dicam: Illa itaque vnio præuia ad vnionem personalem, quam Durandus comminiscetur, vt humanitas vniretur ei quod dependentiam inexistentiæ eius terminat, explodenda est. Nulla enim talis dependentia admitti potest præterquam à personalitate relatiua vltimò complete & terminante sicut inadæquatè Deitatem, ita adæquatè humanitatem.

Sed

à Filio Pater: & illa Deitas incommutabilis & inseparabilis Trinitas, nihil sui poterat à se habere discretum. Quamvis enim susceptæ incarnationis dispensatio ad vngentum Dei filium propriè pertinere, sic tamen Pater non abiungebatur à Filio, quemadmodum caro non dividebatur à Verbo. Sentium quem tradidi esse germanum Severiani sensum declarant verba sequentia. Addit enim. [Sic & S. Legonius dixit, in Christo esse Patrem & Filium secundum communem voluntatem, vel secundum beneplacitum & approbationem: neque sicut Abraham & Isaac, & Iacob, ita & Pater & Filius & Spiritus sanctus locali circumscriptioe & diuisione tanquam tribus sedibus separantur & seinguntur, quia Trinitatis mysterium à se mutuo indiuilum est indiscretumque ac prorsus indiuilum. Sed cum in aduentu & apparitione Verbi, Filius qui & Verbum factus sit Christus; hoc est vnctus; is autem qui cum vnxit fuerit Pater; christa verò seu vnguenti, ipse Spiritus sanctus; idcirco dicitur, in illo, omnis plenitudo diuinitatis inhabitat corporaliter. Etenim in quouis qui efficitur Christus, hoc est vnctus, trium actio & concursus requiritur: nimirum vngentis, vncti, & vnguenti, quæ licet hypostaticè simul non vniantur, mutua tamen operatione coniunguntur.] Ex his ergo quæ à Severiano sunt disputata perspicuum omnino est, quàm locus Apostoli propositus, non labefactat Catholicam veritatem de solius Verbi incarnatione.

Mulò minus eam quantunt æstina quorundam Patrum testimonia, quibus dicitur totum Deum assumptisse humanitatem: Cuiusmodi est illud Chrylogi serm. 70. [Homo redi ad Deum sic amatus à Deo, & ad illius gloriam da totum te qui se totum propter te, ad suam deduxit iniuriam.] Hæc enim de solo toto Filio, & de totalitate Deitatis, siue plenitudine Filio competente, sunt accipienda. Qua eadem ratione exponendum est illud S. Fulgentij lib. 3. ad Trasim. c. 7. [Plenus Deus, vnitus humanitati.]

Identitas personarum in essentia, coheret cum solius Verbi incarnatione, contra Sabellianos.

114. Acutius pungit ratio, quæ plerisque hæreticos abripuit in errorem ducta ex identitate essentiae trium diuinarum personarum. Nam si eadem est Patris ac Filij, & Spiritus sancti essentia, vt fert Catholica doctrina, quomodo potuit Filius solus incarnari nõ incarnato Patre qui vna res & vna essentia sunt? Ad hunc scopulum alii sunt Sabelliani, Arriani Monophysitæ. Et Sabelliani quidem hinc quoque præsidium petebant ad firmandam confusionem personarum quam inuehebant. Et idcirco à Romanis, vt est in professione fidei Episcoporum Orientalium relata à Nicephoro lib. 3. c. 11. Patripassiani dicti sunt latè in Praxeæ, primò apud Latinos, erroris illius disseminatores, castigati à Tertulliano l. aduersus eundem Praxeam toto.

Hic error tuit stabilita Triade personarum, quam isti perperam inficiabatur. Certum quippe est, Sabellianos eos ipsos fuisse, quos Lacini (vt iam olim S. Cyprianus epistola ad Iubaianum) vocarunt Patripassianos, quamvis Pamelius ibi eos distinguat. Sed quod dixi, traditur discretè à S. Fulgentio l. contra serm. Fastid. c. 11. Esto verissimum sit iam olim Praxeam, ac etiam longè antea aliquos, tempore S. Ignatii vt ipse testatur epistola ad Philippenses, ex eodem fundamento, cui malè postea innixus est Sabellius, confusionis scilicet personarum, effutuissse Patrem passum esse. Id ipsum in Noëto Sabellij magistro per Epigonium quendam decepto, iuxta Theodoretum lib. 3. hæret. fabul. acriter refellit Hyppolitus homilia contra Noëtum, vbi Noëti argumenta pro Patre passio refert fuisse tantum ea Scripturæ loca, quibus Dei vnitas asseritur, ac vnitas essentiae probè coheret cum personarum multiplici-

tate. Itaque error de Patre incarnato & passio, æquè ac Filio, perperam in Scripturis illis fundatur. Viger enim errorem potenter Prudentius in Apolocho toto poemate 1.

Arriani, malè hinc infestis Catholicis.

115. Venio ad Arrianos, qui ex eo quod Verbum solum sit incarnatum, colligebant essentialiter idem, impossibile censabant defugere incarnationem Patris æquè ac Filij. Audi Fastidiosum Arrianum, eo sermone, quem S. Fulgentius confutauit, & eius refutationi prætermittitur. [Si Filius de quo Evangelista dicit, Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, obuelata paulisper diuinitatis potentia; thalamum virginis vteri solus ingressus est; procul dubio separatus à Patre & Spiritu sancto esset ab vno nullatenus potuit Trinitas separari, quam constat omnino non diuidi, secundum ipsum absurditatem. Ergo tota Trinitas carnem assumpsit, tota Trinitas passionum iniurias sensit, tota Trinitas in sepulchro iacuit, tota Trinitas inferos penetravit, tota Trinitas tertia die à mortuis resurrexit, tota Trinitas quadragesima die in celos ascendit. Et ad cuius dexteram tota Trinitas sedet? Vel quem Spiritum die Pentecostes tota Trinitas in Apostolos misit? aut cui Deo tota Trinitas in celo dicere potuit, Deus meus quare dereliquisti me? vel cui Patris tota Trinitas ait Pater in manus tuas commendo spiritum meum? Si possunt, edicant. Quod si dicere nequeunt, ipsi se propriis iaculis perimunt, qui Trinitatem inseparabilem esse contendunt.]

Hanc blasphemiam conuellunt sufficienter illa S. Fulgentij contra eum sermones cap. 11. [Non tota Trinitas carnem assumpsit, nec tota Trinitas passionum iniurias sensit, neque tota Trinitas in sepulchro iacuit, neque tota Trinitas inferos penetravit, neque tota Trinitas tertia die à mortuis resurrexit? & si quæ sunt alia, quæ conuincantur in sacramento illo incarnationis, ad solius Filij pertinere personam. Hæc enim quæ Catholica veritati Fastidiosus plena falsitatis, & peruersitatis obiecit, non nisi Sabellianis, id est Patripassianis, possunt veraciter obijci: in quibus reuera illi conclusi atque conuicti deficiunt, qui sanctæ Trinitatis, sicut vnā naturam, sic vnā personam prædicare contendunt. Vbi eos sua peruersitas consequenter ad hanc absurditatem præcipitas, vt naturam quidem diuinam nullatenus credant? naturam verò secundum carnem, nihilominus passionem ac mortem, resurrectionem quoque ab inferis, & ascensionem in celum, & omnia illa quæ in sacramento incarnationis ad personam vnus Filij pertinent, Patri consequenter assignent. Catholica verò Ecclesia diuinitus inspirata, tenens fidei veritatem, sicut nouit vnā naturam sanctæ Trinitatis asserere, ita cautè sime sua tribuit vnique personæ.] Et mox c. 12. [Humanam naturam, id est carnem, rationalemque animam, non à tota Trinitate, sed à solo Filio credimus, consistemurque susceptam. In vnitate quippe personæ, non in vnitate naturæ, Deus vngentus carnem suscepit & animam: quia vtique persona Filij non est eadem, quæ Patris est, aut Spiritus sancti. Vnitas ergo personæ, manente diuinitate vtiusque proprietate substantiæ sicut in Christo personam non fecit duplicem, sic humanæ naturæ suspensionem, non fecit sanctæ Trinitati communem. Filio enim Dei, non sicut est vna communis que cum Patre, & Spiritu sancto natura, sic & vna communis que persona.] Disputat contra eundem errorem plenè, ac planè egregiè, idem Fulgentius ad quæstionem 2. Tertandij post med. & S. Augustinus serm. 3. de tempore.

Resoluitur.

Trisagij, per Fullonem Monophysitam adulterato, fundata in hoc errore.

118. Ex hac su. positione Monophysitarum, & admissa per eos totius sanctissimæ Trinitatis incarnatione, derivata est impia illa Petri Gnaphæi Fullonis, Antiocheni Pseudopatriarchæ, additio ad Trisagium, quod apud Isaiam delineatum, & vt ex antiquis tradit Baro. anno 446. à sanctis Angelis per tempus Constantino-politani cetræ-morus exauditum in hæc verba. *Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis, miserere nobis*, impius ille hac clausula onerabat imò contaminabat & polluebat, qui passus es pro nobis, miserere nobis. De quo damnato additamento legendus idem Baro. anno 483. & ex Antiquis S. Damascenus episc. de Trisagio, & varij sanctissimi Præsules datis ad Petrum Fullonem de eo argumento epistolæ, quæ extant nuper culæ Græcæ ac Latine, ad calcem commentariorum Zonaræ monachi in canones Apostolorum. Ibi sæpè legitur, fundamentum Gnaphæi ad hanc novæ impietatis fabricationem; nempe quod cum Eupychianismum reducere tentaret; vnamque Christi naturam ex humanitate in Deitatem versa agnosceret, totam Trinitatem carnem factam, passamque adigebatur faceri. Ideoque Trisagium ad totam Trinitatem directo, appendicem illam adiunxit, qua renouationi Eupychianismi iam prostrati viam præstueret. Multa paucis complexus est Felix Papa III. episc. 2. contra Gnaphæum, sic describens progressum eius in erroribus. [Sit in te hæc fixa damnatio a me. Sic aliquando siquidem dixisti Trinitatem propter nos crucifixam, & non Christum: aliquando verò immortalem Spiritum, Manichæi secutus errore: aliquando autem hæc fugiens, nostrorum sermonum pignoribus increpatus, Christum post mortalem Spiritum, passionem sustinuisse dixisti, sicut Paulus Samosatensis, & Nestorius, vnum filium diuidentes in dualitatem filiorum; & cum his putasti non immorandum, ad peiora venisti; vt hymni, quos Cherubim cum tremore, Trinitati incessanter emittunt, ad Trinitatem glorificandam non referantur, sed vt totus hymnus ad Filium deducatur; confirmare volens sententiam velut cancerum serpentem, quam aduersus simplices extruxisti, & hinc in omnium hæresum laqueos præcipitatus es à veritate declinando, nec prædicando propter nos Christum Crucifixum Vnigenitum Dei Filium, qui in medio Patris & Sancti Spiritus glorificatur.] Hoc ait nihil esse damnabilius, & vltique ad fundamenta blasphemiarum perungere. Rursus in epistola ad Zenonem Imperatorem. [Petrus, primogenitus Diaboli filius, & qui sanctæ Antiochenæ Ecclesiæ indignissime se ingessit, sanctamque Sedem Põtificatû Ignacij martyris polluit, qui Petri dextera Episcopus ordinatus est, Eustathijque Confessoris ac Præsidentis trecentorum decem & octo Patrum, qui in Nicæa conuenerunt, ausus est dicere, non oportere Christum etiam Dei filium nominare secundum diuinam Saluatoris sanctionem, & traditionem diuinatum Scripturarum, Patrumque expositionem: sed vnum de Trinitate, passionem pro nobis pertulisse in substantia Deitatis, iuxta Arii, & Apollinaris, Eunomijque blasphemiam, volens hac voce euacuare salutarem Domini incarnationem, secundum quam Christus & passionem subit. Dicitur autem & vnus ex nobis, vt qui Abraham semen apprehendit. Augere quoque Deorum pluralitatem nititur: quippe sensus eius, tres introducit Deos, vnum mortuum, & duos viuētes. Soluit etiam consubstantialis nomen, sacræque abiicit Synodos, Nicenam, Constantinopolitanam, & Chalcedonensem, sanctamque Mariam Virginem, nequaquam admittere deprehenditur. Si enim non ex ea incarnatum Verbum homo factum est, quæ necessitas Virginis &

quare ad eam, dixisset Gabriël, quod ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei, & dabit illi Dominus Deus sedem David Patris eius? Post hæc autem omnia impia, & blasphemica sua præsumpta, & deprauationem Trisagii deprecationis eum illi addere voluit, *Qui crucifixus es pro nobis*, multa inconuenientia effecit, multumque à nobis & in Christo dilectis fratribus nostris, qui in Oriente sunt, & à venerabili Acacio vestræ regalis & à Deo amata ciuitatis, Archiepiscopo admonitos, conuerti noluit. Missa facio alia multa quæ ibidem habentur de impio illo Fullonis ad Trisagium additamento.

Possit tamen aliter concipi Trisagium, nempe vt non directum ad totam Trinitatem, sed tantum ad Filium, vt assertuisse Armenos à se factitari, refert Nicon opusc. de erroribus eorumdem Armenorum. Et hoc pacto dubitari videtur posse, an ea additio Catholica esse queat, & pura sceleris. S. Damascenus tota epistola de Trisagio, læt eam Trisagij ad solum Filium directionem impugnatur, occasione Abbatis Anastasij, S. Euthymij monasterio præfecti, qui ita sentiebat, & Ioannem Hierosolymitanum Antistitem sibi consentientem proferbat. At S. Damascenus de contraria sibi perperatissima Ioannis Hierosolymitani mente testatus, multis præterea prolatis Patribus, Trisagium ad totam Trinitatem referentibus, vrgensque præsertim structuram diuini illius canticæ præcisè ex triplici sanctificatione, omnino contendit non licere nisi communicando errori Petri Fullonis, additamentum illud apponere, Trisagium referendo ad solum Filium. Fatur tamen posse crucifixionis mentionem fieri in secunda sanctificatione, quæ ad Filium dirigitur, sic effendendo Trisagium. *Sanctus Deus Pater, sanctus fortis, Filius Dei incarnatus, & crucifixus in carne propter nos, sanctus immortalis Spiritus, factus vnus Dominus Sabaoth, miserere nobis.* Theorianus quoque in legatione ad Armenos eam Trisagij ad Filium solum directionem, læt improbat. Accedit quod nullus tot Præsulum, qui ad Petrum Fullonem literas dederunt, hanc Trisagij directionem ad solum Filium insinuaui vnquam, cum tamen ea ratio hominem velatum à ciendis turbis, retardandi, futura videretur peropportuna. Senferant ergo esse illicitum, & labe hæretica sordentem.

Additamentum Fullonis, valeret, si solum Verbum spectaret.

118. Nihilominus supposita ea ad solum Filium directione, fas esse Trisagium adhibito illo additamento usurpare, præter Abbatem illum Anastasium, docuit Ephraemius Patriarcha Antiochenus apud Photium Cod. 128. pag. 774. Idem sensisse magnos Ecclesiæ Doctores tradit Generalis Armeniorum apud Theorianum in legatione, verbis illis. [Magnorum Ecclesiæ Doctorem auctoritates inueniuntur, quæ soli Filio hymnum illum Trisagij attribueri videntur. Ac sæpè mecum illas equidem considerans, admodum anxius hæsi: adeoque arbitror, eius appendicis auctores, illis permotos auctoritatibus, eam fecisse; nōque docuisse, quoties de sancta Trinitate diuinum illum hymnum canimus, nullam faciendam appendicem: quoties eum de Filio dumtaxat pronuntiamus, interdum quidem addendum, qui crucifixus es propter nos; interdum verò, qui resuscitatus es: vel illud, qui assumptus es sursum: nimirum vt pro tempore mylierij, apta quoque subijciatur appendix: & illam vocem, *Deus*; & alteram, *fortis*; & tertiam, *immortalis*; de solo propter nos crucifixo, & de quo mortuis suscitato, & sursum assumpto Christo Deo nostro, intelligamus.] Profert autem pro hoc vsu Armeniorum à sanctis Patribus Athanasium, Epiphanium, & Chrysostomum. Et quanquam Theorianus, eos non argit ita ut ad sensum oppositum, id quod

moz

max Generalis ipſe, Theoriano annuens non diffite-
rentur nihil reverari eo vſu occurrir quod repre-
ſentationem metaror, hæreſimque redoleat. Itaque
quodam non inſuitus do, Triſagium ſi mentem au-
gendum, (hoc eſt Seraphiorum,) ſpectetur ad Trinita-
tem totum referri id quod conſtituta ex D. Damaf-
ceno propoſita & adducti ab eo Patres ſuſtinent; quo-
minus tamen ad Filium ſolum referri poſſit, càmque
additione quæ agnitus abſque noxa ſubire queat,
nihil eſſe video quod impedit. Poſſit tamen que di-
git ad ſolum Patrem, vel ad ſolum Spiritum ſanctum
& additione alterutri conſentanea ac propria, locupletari
vndeque de hoc ſentiat Generalis Armeniorum
vſus negare licere, rectè tamen contendens ne-
ceſſarium vſum id ſerre.

Manductiones Patrum, ad solius Verbi Incarnationem, salua essentia & aliarum personarum diuinarum identitate, monstrandam.

119. Quocirca (concludam enim cum Fulgentio ad q. 3. ferendi) [quia inseparabilis est operatio Trinitatis, feruilem formam quam Vnigenitus Deus accipit, tota Trinitas ferit, quam tamen certum est à tota Trinitate factam, sed ad solam Dei filij pertinere personam. Neque enim sicut est in ea totius Trinitatis opus operatio, sic in ea Trinitatis inuenitur communis operatio. Etenim propriae personales, quia non ipse Pater est qui Filius, nec Spiritus sanctus est, aut ipse Spiritus, aut Filius, ostendit aliquid à Patre, & Filio & Spiritu sancto factum, quod tamen à Filio inuenitur accipere. Cuius exemplum rei in creaturis non potest inueniri, quia excepta Trinitate, quae vnus est naturaliter verus Deus, nulla natura est, quae in se tres inseparabiles possit habere personas.] Verèd quod dem, si sciret sit de exemplo exquisitè rem monstrante. Tale quippe nullum est in rebus creatis. Aliqualem tamen misanductionem è nonnullis exemplis humanis adhibet ad hoc inuolunt puerique Patres.

S. Fulgentius ibidem, vixit exemplum carnis & animae, quae domus per se nata, tamen diuinitate ad vnicum dominum personam pertinentes, quarum utraque homini opete aliquid facit vni duntaxat carni tributum, & ab ea sola acceptum. Nam sola caro nutritur & crescit ad mortem cibo, quem tamen caro simul & anima communi velut impensa & studio collato, carni adiungitur. Et vice versa cum anima lectionis populo figuratur, & anima & caro simul operatur, sola tamen anima lectione per carnis oculos facta reficitur. Aliibiincipit. Patet exemplum ahihibet Verbi probati quo spiritali Verbum quasi corporatur: & quomodo simul fit in memoria, cogitatione, & voluntate, sola tamen cogitatione id est a solo interiore Verbo suscipitur. Loca notant, tractatus Analogiam verbi non scriptum cum Verbo incarnato.

Sedus Augustinus fecit. 3. de temp. tria alia ex-
plapofert, quæ non erit inutile attingiſſe, [ſicet mihi
hereticus, ergo ſi vnum ſunt, omnes ſunt incarnati,
non ad ſolum Chriſtum pertinere caro. Nempe aliud
eſt anima, aliud ratio, & tamen in anima eſt ratio, &
vna eſt anima. Sed aliud anima agit, aliud ratio anima
vniſ, ratio ſapit. Et ad animam pertinet vita, ad ratio-
nem pertinet ſapientia. Et ſola vnum ſunt, anima ſola
ſuſcipit vitam, ratio ſola ſuſcipit ſapientiam, & tamen
ſecundum ſine ratione, nec ratio ſine anima. Sic & Pa-
ter & Filius, licet vnum ſunt, & vnus Deus ſit; ad
Chriſtum ſolum pertinet caro, ſicut ad ſolum ratio-
nem pertinet ſapientia; licet non recedat ab anima. Ec-
ce aliud in Sole, calor & ſplendor in vno radio ſunt, ſed
calor exſiccatur, ſplendor illuminat: aliud ſuſcipit ca-
lor, aliud ſplendor. Et licet calor & ſplendor ab inui-
ſum non queant ſeparari; ſuſcipit ſplendor illumina-

tionem, non feruorem; suscepit calor feruorem, non illuminationem: aliud simul, aliud singulares agunt, & tamen ab inuicem non separantur. Sic & Filius suscepit carnem, & non deseruit Patrem, nec se diuisi à Patre: suscepit, inquam, Filius carnem in proprietate, sed tamen & Pater & Spiritus sanctus non defuit maiestate.] Et paulò post. [Adhuc ciuitatem respice, vt musicum melos sonis dulcibus reddat, tria pariter id esse videntur, ars, manns, & chorda; & tamen vnus sonus auditur: ars dicitur, manns tangit, resonat chorda. Tria pariter operantur, sed sola chorda personat, quæ audiatur. Nec ars, nec manns sonum reddunt, sed ea cum chorda pariter operantur: sic nec Pater nec Spiritus sanctus suscepit carnem, & tamen cum Filio pariter operatur. Sonum sola chorda excutit, carnem solus Christus accepit, operatio in tribus constat. Sed quo modo ad solam pertinet chordam soni redditio, sic pertinet ad Christum solum,] carnis humane suscepit.] Exscriptis verbatim hunc locum ad huius veritatis confirmationem. Antonius Episcopus Constantinienſis, (Honoratum nominat Gennadius c. 95. de Vris illuſtr.) Epistola ad Arcadium Hispanum, actum à Cæſarico in exilium.

Sanctus Anselmus, de Incarnat. Verbic. 7. adhibet exemplum fontis, riuī, & lacus, quæ & tria & vnum esse var. demonstrat. Ideoque adumbrande sanctissimæ Triadi, accommodata videntur. Quod si riuus per fissuram currat à fonte vsque ad lacum, idem quidem erit fons, & riuus, & lacus; & tamen solus riuus, vt S. Anselmus loquitur, insinuilatus dici poterit. [Sic (inquit) solus filius incarnatus est, licet non alius sit Deus, quam Pater & Spiritus sanctus.]

14

CASE

care Patri, quàm aliam personam alij. Item homo, pro quo erat oraturus, & Diabolus, quem erat expugnaturus, ambo falsam similitudinem Dei per propriam voluntatem præsumperant, unde quasi specialius aduersus personam Filij peccauerant, qui vera Patris similitudo creditur. Illi itaque, cui specialius iniuriæ, conuenientiùs attribuitur culpæ vindicta aut indulgentia.] Optime item Sanctus Leo serm. 12. de Passio. c. 2. [In hoc ineffabili vnitate Trinitatis, cuius in omnibus communia sunt opera atque iudicia, reparationem humani generis, propriè Filij persona suscepit: ut quoniam ipse est, per quem omnia facta sunt, & sine quo factum est nihil, quippe plasmatum de limo tenet hominem, statu vitæ rationalis animauit, idem naturam ab æternitatis arce deiectam, amissæ restitueret dignitati, & cuius erat conditor, esset etiam reformator: sic consilium suum dirigens in effectum, ut ad dominationem Diaboli destruendam, magis vteretur iustitia rationis quàm potestate virtutis.]

In eandem sententiam concinnè omnino Philosophatur Iobius l. 1. de œconomia, c. 1. compendio exhibitus à Photio art. 22. His Verbis. [Quando Filius Verbum est, & homo Verbo atque imagine Dei olim cohonestatus, hinc postea exiit, comparatusque est iumentis insipientibus, & similis factus est ipsis: propterea nimirum Verbum ad eos, qui in irrationabilitatem lapsi erant, accessit, ruinam nostram reparans, ac nos in pristinam dignitatem postliminio reuocans. Verbum enim, (inquit) caro factum est, (id est nostrâ naturam in irrationabilitatem prolapam, & nihil iam intelligentiæ habentem, sed totam ad ea, quæ carnis sunt, inclinatam, assumptis;) & habitauit in nobis. Nam hanc etiam ob causam, ait, virgineos recens sinus egressum Verbum, excepit præseptum, brutorum mensa, bobus atque asinis alimentum præbens. Bobus quidem, quod puri cum sint, veteris populi Israël's symbolum præferant: asinis verò, quod ob impuritatem, gentium ceterum representent: quos utroque iam opere atque opinionibus in irrationabilitatem illapsos, Verbum reuocauit.] Pluribus hunc Verbi aduentum ad tollendam hominis irrationabilitatem profequitur sequentibus eiusdem libri capitibus Iobius, attingitque præclarè eandem rationem S. Athanasius orat. in dictum illud Christi, *omni a mihi tradita sunt*. Sic enim loquitur. [Dedit Verbo Pater hominem, ut ipsum Verbum caro fieret, carnemque assumptam in omnibus instauraret. Tradita enim sunt illi, ut medico qui sanaret mortuum serpentis: & ut vitæ, qui excitaret mortuum; & ut luci, quo illuminaret tenebras; & ut rationi, quæ redintegraret vim rationalem. Postquam igitur illi tradita sunt omnia, & factus est homo, correctæ sunt omnia, & profectæ.] Eleganter in hanc rem disserit Ioannes Geometra Lucæ 1. ad v. 37. descriptus in Catena Corderij. Profert pleraque huiusmodi ex grauissimis Patribus, Heibertus Rosuedius tabula 1. pro Baronio, refellens Coquinarium Theologum de Rhetore Consulem & Caluini hara, qui illam quam protulimus Iobii ratiocinationem, *lufum ac iocos in re seria*, nominare non erubuerat.

Verbum, per Incarnationem, non est mutatum.

121. Verum hæc facilia sunt. Illud potius ex dictis eruendum videtur, ex modo quo dictum est substantiam Verbi se habuisse ad humanitatem, perspicuam liquere, Verbum citra ullam sui mutationem ac imperfectionem assumpsisse humanitatem, ac proinde argumenta contra Incarnationis possibilitatem petita ex parte mutationis & imperfectionis Verbo aduenturæ, inania esse. Verbum enim ut ex hæcenus dictis liquet, non se habet ad humanitatem ut forma actiuans humanitatem, qua ratione mutaretur, sed se habet ad

eam ut terminus, extrinsecus perficiens & complens naturam humanam, nullo sibi adueniente intrinseco, quo aliter se habeat quàm prius, quod vnum est mutari. Omnino verò exhibendi sunt nonnulli, quos Ockham refert in Centilogio concl. 12. ad 11. affirmantes, Verbum in Incarnatione esse mutatum, eò quod conferent nihil esse incommodi admittere intra Deum mutationem non includentem imperfectionem, cuiusmodi aiebant esse mutationem ex assumptione alicuius naturæ in vnitatem diuini suppositi aut mutationem ex naturæ sic assumptæ dimissione. Quod si virgeres ex ea doctrina sequi Verbum esse in potentia ad aliquid habendum, respondebant, id non modò esse possibile, sed etiam necessariò admitti oportere, cum constet, Deum ante mundi creationem fuisse in potentia ad habendum seruum, quem tunc nullum habuit; adeptus verò postea esse, producto iam mundo. Hos duos exhibendos esse, quia tametsi fortassis quoad rem ipsam non discrepent à veritate, tamen modus loquendi est intolerabilis. Quis enim Iobius, Deo contestanti se non mutari, & non esse Deum sicut hominem ut mutetur, impingit mentionem?

122. Mutatio verò, quam à Christianis in Deum inuectam blaterabat Celsus Epicureus ex eo quod, dicant Deum de cælis descendisse, indigna est, quæ refellatur. Multis eam reijcit, qui eam retulit Origenes l. 4. contra Celsum *sermo initio, & ante medij, ut fuisse initio libri quinti*. Sed non est longa confutatione tantæ imperitiæ opus. Nemo enim Christianorum, descendisse Deum de cælis localiter, vquam est imaginatus. Sed qui sapiunt, descensum intelligunt condescensionem. Item egregiè expresseit S. Athanasius in calce orationis contra gregales Sabellij sic eorum, obiectionem refellens. [Alias item nobis controuersas excitant, & Iudæorum blasphemias inferunt, irridentes mysterium emissionis & incarnationis Verbi. Nam si constituitur, (inquit,) & descendit, nō est cum eo qui ipsū emittit; neque ei qui sursum manet, coheret.] En hæreticorum aduersus hoc mysterium, ablonas voces. Equitur earum depulsio per B. Athanasium. [Discent igitur sursum illud, & in alto esse, non corporaliter duntaxat audiendum, sed noua ratione intelligendum esse. Quoniam illud dictum, quod fertur, *sublimis super omnes gentes*; & illud item, *Exaltabo te Domine*; Rufinus & illud, *Laudabilis & super exaltatus in sæcula*, nō in loco quopiā & sublimi Dominum constitunt, neque Dominū ab hominibus euehi descendentem, aut ab alijs, qui eū laudibus extollunt, sursum extollis; sed maiestatem inuisibilis Deitatis, sublimitatem vocant. Et is qui dicit, *Cælum cæli Domino, terram autem dedit filijs hominum*, non pro loco domicilij cælum adfortitur Domino, & hominibus terram; sed excellentiam Dei, magnificentiāque, oculis subiicit. Cum igitur maiestas & magnificencia in Deo, supercœleste quiddam nominatur: id quod huic contrarium est, humiliterrenum dicatur, & in terris versari; facillimè competis, descensum Verbi, inclinationem esse ex incorporali maiestate ad vilitatem corporis, cum seipsum dederit in corporalem speciem, humani generis amore. Ne igitur corporales istæ voces, hoc est *descensio*, & *emissio*, ad inficiendam eius incarnationem producantur, quoniam localiter neque descendit Deus neque emittitur: sed audiant Apostolum id negotij & eiusmodi comparationes metaphorasque explicantē: *Non rapinam arbitratus est, esse aequalem Deo, sed seipsum exinanivit, formæ serui accipiens, in similitudinē hominū factus*. Hoc enim est descendere, hoc est emitti, indui; in amiculū vilis, quàm pro ipsius dignitate. Descensus item, humane speciei superinductio atq; inuestatio est; secundum Patris voluntatē instituta. Quod si loco & corpore Verbum non circumscribitur, non accellerit ab incorporali Patre ob corporis sui attemperamentum: nam ex-

cepit

cepit enim volentem corpus, quatenus idonea est humana natura Deum suscipere: manet nihilominus in sua ipsius natura quae ante Incarnationem fuit. Quamobrem descendens ex caelo, non fuit digressio à coelo: neque item emissio à caelo, segregatio à Patre.]

Non fuit ergo in Deo transmutatio, nec vicissitudo obumbratio propter incarnationem Verbi, quia nihil in se intrinsecum suscepit, nec factum est forma alterius, cum antea non esset, sed merè extrinsecè se habere ad humanitatem assumptam quod Verbi mutationem plane excludit. An verò habuerit Verbum in hoc mysterio rationem partis, indeque in illud imperfectio aliqua aut mutatio sit derivata, dicam plenius, quoniam de composito per Incarnationem fabricato. Nunc satis est dicere, posse Verbum, si lubeat, nominari illius compositi partem, sumpto partis nomine pro quocunque pertinente ad alicuius compositi constitutionem, etiam si absque illo ordine & naturali ad eam constitutionem habitudine quo pacto varias circa hoc litteras de vocibus, bene conciliat Gillius l. 2. tract. 4. c. 1. §. 1. n. 8. At ex tali partis ratione Verbo tribuitur, nullum Verbum deducit illinitur, nulla vel imperfectio vel mutatio refunditur.

Quia inidonea ratione aliqui, mutationem Verbi ex Incarnatione, sint amoliti.

123. Aliam viam mutationis à Verbo in hac re amolende inquit Valent. 3. p. d. 1. q. 1. p. 2. ad 2. d. considerat. Verbum per humanitatis assumptionem non esse mutatum quia ante assumptionem, habebat eminentiorem ac perfectionem humanitatis, quatenus potest eam producere, & absque ea facere, quicquid illa tantum causa pure efficiens vel coëfficiens posset facere. At ut res mutari censetur, iuxta hunc Autorem non est satis, ut res de nouo sit aliquid, quod prius aliquo modo non erat, sed necesse est, ut res sit, vel acquirit aliquid, quod neque in se neque in aliqua perfectione eminentiore præhaberet; proindeque ad quod fuerit in potentia passiva simpliciter, quia motus seu mutatio est entis in potentia simpliciter. Unde res quæ aliquo præstantiori modo, nempe eminenter, aliquid præhabebat, non mutatur proprie, si illud postea acquirit formaliter, quia non simpliciter & absolute, prius eo carebat. Quia igitur Verbum diuinum ante humanitatis assumptionem habebat eminenter naturam humanam secundum id quod est in illa perfectio, non autem imperfectio, idcirco iuxta autorem, cum quo agimus, Verbum assumendo humanitatem non est mutatum, quia per assumptionem non se habuit simpliciter & absolute aliter quam prius. Idque putat Valentia voluisse S. Cyrillum in Epistola Synodali Concilij Ephesini ad Nestorium, cum dixit, modum unionis Verbi cum humanitate, non esse intelligendum secundum appositionem conjunctionis, quasi videlicet aliquid Verbo appositum & adiunctum sit quo prius omni modo careret, ac proinde cuius accessione sit mutatum: habebat enim eminenter omnem humanitatis perfectionem, relictis imperfectiōibus.

Hæc ratio mutationem à Verbo remouendi in incarnatione, non est idonea. Habere namque formaliter, quod prius formaliter non habebat, sufficit ad veram & propriam mutationem, quæ scilicet sit actus entis in potentia, quia reuera subiectum, quod ante formaliter carebat forma, quam eminenter continebat, suscipit de nouo actum formalem ad quem erat in potentia, ac proinde mutatur. Quis enim negaret Solem fote mutandum, si calor quem eminenter continet, adueniret illi formaliter? Aut quis negaret Conradum Vorkium arithmetici nostri xui signifierum inuexisse in Deum mutationem, cum novas illi volitiones accedere dixit, quas præhabebat iam ex æternitate eminenter: Om-

nes sanè Theologi, aduentitias illas formas beatam Dei identitatem & stabilitatem temperaturas procul ablegant, nec censent manere posse indemnem Dei immutabilitatem, ob antecessorem illam eminentialem. Idem manifestè habetur ex clade simplicitatis per quamcunque formæ nouæ inductionem. Eius enim accessu intrinsecò exurgit vnum è pluribus adunatis compactum; quæ est compositionis notio & simplicitatis excidium. At quod intrinsecè recipit formam, cuius aduentu desinit esse simplex intrinsecè, quale ante erat, non potest non esse mutatum. Quare immutabilitas Verbi non potest facta manere, nisi abiecta noua hac mutationis notione, teneatur ratio eam explicandi, & à Verbo remouendi, quam proposuimus.

Falsa alia Verbi ob Incarnationem imperfectio reuicta.

124. Alia Verbi ex Incarnatione imperfectio, à quibusdam hæreticis, (haud dubiè Ariianis) inuecta, nec commemoratione quidem digna videtur. Memorat tamen eam, & refellit Anastasius lib. 1. in hexameron, verbis illis, post aptatam ad Christum locis procreationem ex Dei imperio. [Accuratè (inquit) & exactè examina, quemadmodum cum superius dixisset, In principio fecit Deus calum & terram. Hic non dixit, Et fecit Deus lucem, sed & dixit Deus, fiat lux, ut dicas differentiam creationis & generationis, & ut hæreticorum voces comprimam; qui dicunt Deum Verbum, nolentem & inuicem suscepisse incarnationem: & propterea quod iustum paternum non posset reculare, ut qui Patrem amaret; inuitus tamen, & ut qui nollet repugnare, humanam subiire naturam. Propter hoc ergo & propter eiusmodi vicia, non dixit, Et fecit lucem, sed, fiat lux. Id enim quod fit, non habet fortasse conuenientiam cum effectu ad quem traducitur, ut quod cum efficiente minimè conueniat: non sic autem se habet generatio. Nam quæ generantur, collatantur cum generatione, alterumque est alteri gratum & acceptum, simulque exultant & petunt perfectionem; Quomodo etiam videmus fœtus exilientes in matris utero, & festinare ut eximantur; & in plantis, ramos, folia, flores, fructus libenter crescere. Dixit ergo facta est lux; non autem fecit lucem; ut per illud, facta est, intelligas voluntarium propriumque & lætandum Verbi cum Patre beneplacitum in incarnatione, non autem Verbum carnem subiisse coactum & necessitate adductum; inductus à Verbo, facta est. Quem etiam videns Pater sic carnem gestantem, lætatus est; Et idè dicitur, Et vidit quod est bona. Hoc quid erat cur diceretur, si omnia quæ fecit Deus sunt valde bona.] Itaque exhibendos decernit Anastasius hos spurcos hæreticos qui fabulabantur blasphemantes Verbum grauare venisse ad carnis assumptionem ob indignitatem & vilitatem humanæ naturæ. Non est opus, vel fustius vel fortius, errorem adeò insolsum depellere. [Nec iniuria est, (ut eorum calumniam retundam verbis auctoris libri de operibus Christi Card. ferm. de baptismo Christi,) sed gratia Dei, si quod minus videtur, digniori iungatur, cum inferior natura contumeliam probrumque peccati non contrahat: nec est minoratio maiestatis, profectio paupertatis, nec altitudinem Dei in aliquo humilitas dispensatoria de-honestat.]

An soli Verbo agenda gratia ob Incarnationem.

125. Eunomius referente Nysseno orat. 11. (verius 12.) contra eum, ex constituta humanitatis terminatione per solum Verbum quod inde mutari supposebat, inferebat, soli Verbo non Patri gratias à nobis deberi

deberi ob Incarnationem. Enim sic refellit Nyssen.
[Si ob eam causam Patrem Filio maiorem autumant,
quia verus Deus est: eadem ratione Patre maior Filius
concedatur, quia hic quidem vera lux, ille non sic co-
gnominatur. Sed hæc quidem lux, inquit, quæ sunt hu-
manitatis, operata est, illa verò ad talem gratiam ineffi-
cax & otiosa mansit. Novus prælationis suæ præ-
rogatiuæ modus. Quod otiosum fuit ad beneuolen-
tiam in genus humanum, eo qui operatus est, superius
iudicant. Sed neque est, neque erit unquam inter
Christianos notio, per quam præstruatur non omne
bonum, quod quidem est eiusmodi, ex Patre causam
habere. Bonorum autem nostrorum caput, ad vitam
reditio apud prudentes & rectè sentientes creditur.
Hæc autem per Domini æconomiam, siue incarna-
tionem, optimè perfecta est & adimpleta, Patre inter-
im non otioso & inefficace, (sicut hæresis cupidè con-
tendit,) tempore æconomiae siue dispensationis, apud
se manente. Non enim hoc demonstrat, qui dixit, *qui
misit me, mecum est*; & *Pater in me manens, hæc opera
facit*. Quomodo igitur hæresis, gratiam quæ nostri
causa facta est, soli Filio attribuens, gratiarum actionis
pro collatis in nos beneficiis, Patrem sicut exorem?
Solis enim benefactoribus, gratiarum actionis retri-
butio naturali ratione debetur. Qui autem ad confe-
rendum beneficium est impotens, extra numerum est
eorum cui gratia pro dato beneficio aguntur. Vides ut
per omnia, ipsis in contrarium cedit blasphemiae sco-
pus aduersus unigenitum, cum ex consequentia in Pa-
trem transeat. Ac mihi videtur, ex necessitate quid ta-
le contingere. Si enim *qui honorificat Filium, honorificat
& Patrem*, secundum diuinum effectum: perspicuum;
quod contrarium aduersus Filium studium, ad Patrem
habere relationem. Ego autem dico, oportere his qui
simplicius de cruce & resurrectione præconium acce-
perunt, æqualis grati animi significationis erga Filium
& Patrem, eandem gratiam fundamentum fieri: præ-
sertim cum Filius, Patris voluntatem perfecit, quæ
quidem est, omnes homines saluos fieri, sicut ait Apo-
stolus. Similiter in hac gratia, & Patrem, & Filium ho-
nore afficere, quia salus nobis facta non fuisset, nisi bo-
na voluntas Patris per virtutem ipsius, ad operationem
ad nos processisset. Virtutem autem Patris Filium esse,
ex scripturis didicimus. Nihil est necesse, errorem per
se manifestum, conuellere pluribus.

*Quid potuerit humanitatem assumere, de poten-
tia absoluta. Non Deitas.*

125. Sic expedita terminatione humanitatis per
Verbum, quod attinet ad illud quod re ipsa factum est,
sequitur ut eandem terminationem exponamus, atten-
dendo potentiam absolutam. Ut verò eadem vestigia
relegamus, statuendum imprimis est, terminum hu-
manitatis extrinsecum non potuisse esse aliquid diui-
num absolutum; atque adeo neque naturam diuinam,
neque substantiam eius absolutam, potuisse vlla vi
assumere humanitatem, eamque hypostatice termina-
re. De natura res videtur clara. Natura enim diuina in
ratione substantiæ est incompleta & ideo postulat
compleri per tres substantias relatiuas, constitutas
personarum, tãquam per terminum suum adequatum.
Quod autem est substantialiter incompletum, non
potest substantialiter complere alterum in ratione sub-
stantiæ. Impossibile igitur est, naturam diuinam ter-
minare substantialiter humanitatem, alioqui daret quod
nō haberet. Videri posset id negare D. Thom. 3. p. q. 3.
art. 3. quandoquidem proposita questione vtrum ab-
stracta personalitate per intellectum, natura diuina
possit assumere, respondet affirmatiuè. Reueratamen
S. Thomas alia omnia cogitauit, tantumque intendit,
quod si fingeremus Deitatem vnica personalitate ter-
minari, & carere personalitatibus relatiuis, qualem

sibi eam fingunt Iudæi, intelligendam fore in ea vim
terminandi hypostatice humanitatem, quod per se e-
uidens est. Nos autem duntaxat negamus, diuinam
naturam præcisa quacunque substantia personalis, esse
terminationem humanitatis, quod D. Thomas planè
videtur agnoscere, cum ait, esse terminum assumptio-
nis non conueniente naturæ diuinæ, ut natura est, sed id
tantum in naturam cadere ratione personæ. Ita habet
3. p. q. 3. art. 2. in corpore. & ad 2. & q. 4. art. 5. ad 2.
Estque communis sententia Doctorum, quam rectè
contra quosdam sui ævi Doctores statuit Gillebertus
serm. 8. in Cant. Nec video quam solide eam naturæ
cum natura diuina vnionem immediatam, spectata
potentia absoluta, inuenerit denudò Præpositus q. 3. à
num. 11.

At quoad substantiam absolutam, reclamant per-
multi, quibus omnino videtur verum, substantiam
absolutam, cum sit, vera substantia diuina, posse fun-
gi munere substantiæ creatæ, eamque supplere. Ita
Suar. t. 1. 3. p. d. 1. 3. l. 1. concl. 2. Pefantius, 3. p. q. 3. art. 3.
disp. 1. Ragusa ibid. disp. 50. §. 1. Rada in 3. controu. 2.
art. 3. Fioran. l. 2. de Trinitate in Theoria §. de personis
in vnuersum & not. 22. & Val. 3. p. d. 1. 4. 3. p. 5. [Dum-
modo; (inquit) non intelligatur essentia diuina posse
assumere aliam naturam per aliquam substantiam
absolutam, quam habeat mediam inter substantiam,
siue existentiam per se suam essentialem, & substantias
relatiuas personales, sed per hanc ipsam essentia-
lem suam substantiam, siue existentiam per se.] Sed
hæc limitatio videtur superuacanea. Quotquot enim
admittunt substantiam absolutam, eo nomine aliud
non intelligunt, quàm essentialem existentiam per se
Deitatis, nec inter hanc per se existentiam esse nullo-
ac personales substantias, mediam quampiam sub-
stantiam fingunt. Et quod Caietano, 3. p. q. 3. art. 3. illud
figmentum tribuit Valentia, non placet: cum Caieta-
nus & eo loco, & alijs quibus diuinam substantiam
absolutam stabili vult 1. p. q. 3. art. 3. & q. 3. 9. art. 4. nihil
habeat ex quo liqueat eius sententiam ad sensum illum
falsum esse trahendam, sed omnia, quæ tradit cõmodè
possint in eo ipso sensu accipi, quem Valentia admittit
præter recentiores allegatos, & aliquos, quos ijdem
proferunt, in quibus Scotus, Durandus, Ochamus, Gab-
riel, Almainus, aliique annumerato non male inter
eos Richardo qui in 1. d. 6. art. 1. q. 1. expresse negat
substantiam absolutam. Nihilominus enim in 3. d. 1.
art. 1. q. 2. agnoscit humanitatem fuisse terminabilem
per esse absolutum diuinæ existentie, quod vnum
contendunt reliqui.

Nec substantia absoluta.

126. Mihi ea sententia falsa videtur, nec nisi ex spū-
rio nomine substantiæ absolutæ profecta. Substā-
tia enim absoluta, per quendam vocabuli abusum di-
cta est, per se existentia essentialis, hoc est diuinæ na-
turæ independentia à subiecto, eiusque distinctio con-
tra accidens. At hæc perfectio diuinæ naturæ, impro-
prijsimè vocatur substantia: sic enim in humanita-
te assumpta esset agnoscenda substantia creatæ,
cui certum sit humanitatem Christi esse indepen-
dentem à subiecto, nec esse entitatem accidentem.
Quomodocumque autem ea Deitatis perfe-
ctio appelletur, ratio superius proposita ad exclu-
dendam vim terminationis humanitatis per diuinam
naturam, æquè demonstrat talem perfectionem ab-
solutam, vi hypostatice terminatiua carere, Nam
nihil substantialiter interminatum, terminare alia
substantialiter potest; & nihil substantialiter incom-
pletum potest alia substantialiter complere. Atqui di-
uina natura prout habens eam perfectionem indepen-
dentie & substantialitatis, quam vocant substantiam
absolutam interminata est ac incompleta substan-
tialiter,

trahitur, aliqui non expectaret completionem & terminationem suam à personalitatibus. Non potest igitur humanitatem complere ac terminare. Quam fuisse antiquorum Scholasticorum communem doctrinam, recte statuit Valques 3. p. d. 27. c. 2. eadem & ipse subiens, vt & Albertinus coroll. 1. 1. ex prædicamento substantiæ dub. 2.

Quod si dicas Deitatem personalitatis præconceptam non modò esse independentem à subiecto, sed etiam à supposito, quæ videtur completa & integra substantiæ definitio, ideoque naturam diuinam vt sic perfectè subsistere, & naturam substantialem extraneam ad suum illud esse subsistens assumere ac complere substantiæ potest: Respondendum erit, quod Deitas sit independentis ab alio tanquam supposito, non satis esse vt subsistens appelletur, possitque erga alienam naturam munera subsistentis obire, sed necessarium ad id fore vt ipsa in se terminaretur & substantiæ completa esset. At hoc natura diuina non habet, nisi per subsistentiam relatiuam, ab ea quidem re ipsa indistincta, tamen virtualiter differentes, quod satis est vt natura sic negetur ex se esse subsistens. Ea liquidem exigentia terminorum virtualiter distinctorum, æquivalens dependentiæ naturæ substantialis creatæ à termino connaturali re ipsa distincto: Quamuis ob indistinctionem adualem summam personalitatum & naturæ in Deo identitatem, non vocetur dependentia. Quod si per impossibile natura diuina esset capax substantialis dependentiæ externæ, nihil profectò haberet, vt cuius substantialem extrinsecam terminationem excluderet, contra quàm accidit substantiæ cuius terminatur. Igitur quia Deitas, vt sic sumpta, intelligitur carens termino interno, ratione cuius sit completa substantiæ, & nihil præterea ad sui perfectam constitutionem depolens in eo genere, merito negatur esse apta ad complendam, & perfectè constituentem in genere substantiæ aliam externam substantiam v.g. humanitatem, sed id munus tantum esse potest Deitatis terminatæ per veram aliquam substantiam, cuiusmodi in Deo est sola relatiua. Posset quidem diuina natura prout tantum natura, omnem planè dependentiam effectiuam humanitatis à connaturali suo termino supplere, si aliqua daretur, idque probat argumentum quo Valentia in contrarium vtitur loco allegato. Omnis tamen huiusmodi dependentia humanitatis à connaturali sua substantia, est planè commentitia. Et quamuis verè daretur aliqua, effectus tamen formalis substantiæ assignandus est longè alius; etque talis, vt in diuinam naturam quatenus substantiæ relatiuè destitutam, cadere nequeat.

Sed alia dua substantiæ increata.

117. Ob contrariam verò rationem, aliæ personarum diuinæ præter eam quam vidimus, terminasse de facto humanitatem, imò personalitates quoque & substantiæ creatæ humanitati externæ, potuissent de potentia absoluta terminare substantiæ humanitatem; vna simul personalitate, naturam propriam & alienam terminante, vel etiam pluribus simul externis personalitatibus aut substantiis præter proprias naturas, ad vnam quoque alienam naturam terminantem conuenientibus. Registremus ista sigillatim.

Quod diuinæ personalitates Patris & Spiritus sancti æquè possent de potentia absoluta terminare humanitatem ac personalitas Filij, nemo dubitat. Et ratio quæ adduci potest pro substantia Filij, nempe quod sit terminus vltimus (inadequatus tamen) diuinæ naturæ, æquè militat pro duobus aliis substantiis diuinis. Perspicue id agnoscunt Patres, quos magno numero superius adduximus, vestigantes cur Verbum potius quam Pater aut Spiritus sanctus, humanitatem

terminarit. Non enim rationem petunt ex impossibilitate quæ fuisset expeditissima via complendi difficultatem: sed congruitates, conquirant quibus demonstrent, etsi idem fieri potuisset per Patrem aut Spiritum sanctum, tamen decentissimum fuisse vt Filius nostræ carnis ostreum subiret, eoque contereretur. Quod si D. Anselmus lib. de Incarn. Verbi c. 4. prolatis incommodis, & vt ipse loquitur, inconuenientibus quæ sequerentur, si Pater aut Spiritus sanctus humanitatem terminasset; addit, oportuisse Filium incarnationi, quoniam quolibet paruum inconueniens, in Deo est impossibile, non est existimandum mentem D. Anselmi fuisse, Patris ac Filij incarnationem esse impossibile: sed sensus eius tantum fuit, congruentissimum fuisse, incarnari potius Filium, vt existeret illa decentia maior, quæ nobis occurrit in Filij incarnatione, & deesset incarnatis Patre aut Spiritu sancto: quamuis neque vlla tunc existeret indecentia posita Deo indigna, atque adeo impossibilem reddens eiusmodi incarnationem, aliarum à Filio personarum diuinarum. Non dissimiliter satisfaciendum est loco Anastasij Sinaitæ c. 16. id. 17. qui item obijci posset, cum dicit Patrum quidam ait; ideo nec Patrem, nec Spiritum sanctum incarnatum esse, sed Filium, ne confusio personarum proprietatum in sanctissima Trinitate existeret. Nam si Pater in terris natus fuisset, iam Pater simul & Filius esset.]

Hæc ratio, quæ vna quoque est rationum S. Anselmi, nequaquam fert securum aliquam intra Deum confusionem personarum, si Pater aut Filius incarnarentur: quo pacto terminatio humanitatis per alias à Verbo personas esset impossibilis. Sicut enim ea interna Deo confusio est impossibilis, ita impossibilis quoque esset ea terminatio. Illud ergo vnum fert locus Anastasij, quasi fretus testimonio alterius Patris, ad vitandam confusionem, quæ in nostris de Deo locutionibus exoriretur, congruentius fuisse vt Filius potius, quam Pater aut Spiritus sanctus incarnaretur: id quod ex his continenter subsequenter Anastasij verba licet deprehendere. [Quare conuenienter is, qui in cælis est Filius; nascitur etiam filius in terris; vt & post partum seruetur in Trinitate ingenuum Patris, & processio sancti Spiritus.]

Nihil autem vetare, quominus ex aliquo Dei fato existeret in nostris loquendi modi, confusio, vnde improvidi occasionem errore arripeant, indubitatum est, quamuis sapienter Deus illas lapsuum nostrorum occasiones, præcauere & remouere voluerit in hoc negotio.

An etiam substantiæ externa creatæ.

Pars negans.

118. Difficilius est nec adeo communiter receptum, quod addebam de possibili humanitatis terminatione per alias quoque personalitates præter diuinas, hoc est substantias purè creatas. Passim namque Scholastici id censuerunt impossibile. Ita putatur sensisse D. Thomas 3. p. q. 3. art. 1. ad 2. eò quod ibi dicat terminationem personalem plurium naturarum, esse propriam diuini suppositi propter infinitatem eius. Ex quo liquere videtur substantiam creatam, quia finita est, nullo modo posse esse capacem terminandi plures naturas. Ita ibi tradunt Thomistæ, quos adducit Aluarez 3. p. disp. 18. & alij quos proferunt & sequuntur Suarez t. 1. 3. p. d. 13. f. 4. Ragusa d. 48. Vasq. d. 5. argumentantes partim ex affixione substantiæ creatæ cum propria natura, extra quam proficere deberet, si alteri naturæ coniungeretur: partim ex natua vi terminandi incapace augmenti, etiam vi diuina, ac proinde etiam diuinitus impotente ad terminandum plusquam naturaliter terminet; partim denique ex eo quod impossibile

bile sit modum vniri modo. At si quæ via pateret ad terminationem hypostaticam alienæ naturæ per suppositum creatum, necesse planè foret poni in natura vnionem modalem respectum modi substantiæ, eique modo vnitam.

Inter Patres idem diserte tradit Rupertus lib. 1. de Victor. Verbi Dei c. 25. Appendo locum vt argumenta, quibus vtitur, intelligantur & dissoluantur commodius. Præfatus ergo Deum summè bonum, summèque potentem; tanquam summè bonum promississe incarnationem, & eandem esse executum tanquam summè potentem, & sicut summæ bonitatis est, quod hoc facere voluit, ita summæ potentie esse, quod hoc facere potuit: hæc inquam præfatus Rupertus subdit. [Diligenter animaduertendum. Solent enim nonnulli dicere; vt quid Deus, Dei Verbum, venit, per semetipsum, & homo factus est ad saluandum genus humanum, cum hoc idem fieri potuisset per alium? Cur non potius misit aliquem legatum? Cur non misit Angelum siue Archangelum? Ad hæc inquam; videlicet quia nulli alij nulli nisi soli naturæ diuinitatis hoc fuit vnquam possibile, assumere quod non erat, & manere quod erat. Et vnde illi hoc possibile? Videlicet quia natura vel substantia diuinitatis tanto subtilior est anima rationali, vt eam penetrare possit. Fidei iter hoc inter cætera Patres Catholici sumptuerunt & scripserunt pro argumento veritatis contra hæreticos, quod Spiritus sanctus æquè vt Pater & Filius Deus sit, quoniam & ipse humanæ animæ est capabilis, & capax eiusdem animæ rationalis. Nisi enim Deus esset, neque humano neque Angelico spiritu capabilis esset. Proinde notandum, quod quamuis dicatur quis plenus daemonio, non sic implet hominem ille spiritus, vt penetrer animam eius, sed caernas corporis irrepere potuit; quomodo ebrietas siue febris: animamque deprehensam in suis sedibus, exagitat atque affligit. Solus Deus vnus, Deus Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, cum vult, & prout vult, rationali animæ vel spiritui sese infundit, & in eo mansionem facit. Frustra igitur dicit vel querit quis, cur nō Legatum vel Angelum miserit, sed per semetipsum ad saluandum genus humanum venerit Deus, Verbum Dei, quia videlicet naturam induere humanam non potuit, nisi sola natura Dei: vnde sicut bonum, quia voluit, ita omnipotentem prædicamus [similia breuiter habet l. 1. de medit. mortis c. 12. & lib. de voluntate Dei c. 10.]

Eligitur affirmans, binis eius limitationibus reiectis.

129. Contraria sententia, quæ naturæ creatæ terminabilitatem per suppositum alienum creatū agnoscit possibilem, neque autoritate neque ratione congrua destituitur, mihi que probatur. Est in ea inter Scholasticos Ockham in 3. q. 1. *Littera Y.* Baconus in 3. d. 3. q. 1. art. 1. Rubio ibid. dist. 2. q. 2. art. 3. Gabriel in 3. d. 1. q. 2. art. 3. dub. 5. Bassolius quest. 3. Major q. 5. Almannus d. 1. q. vnica *in fine*. annuitque ibid. Aureolus q. 3. art. 3. dummodò ratio suppositi, statuatur positina formaliter. Fauent (tamen si nonnulli ambigui sunt) Franc. à Christo in 3. dist. 1. q. 1. *Ægid.* ibid. q. 1. art. 1. & Carrus. d. 2. q. 7. E recentioribus idem nobiscum tradunt Mol. 1. p. q. 5. 1. art. 1. disp. 1. *in fine*. Infinita. 2. Thefalo. 2. ad ver. 10. Becanus tract. de incarn. c. 4. q. 5. Pesantius 3. p. q. 3. art. 1. disp. 1. Huradins d. 11. Metaph. n. 102. Præpositus q. 3. n. 8. Bonac. disp. 1. de incarn. q. 1. p. 5. Antonius Ruuius 1. de gener. c. 4. tra. 3. n. 127. Subscribunt quoque huic sententiæ inter Scholasticos Val. 3. p. d. 1. q. 3. p. 6. & Albertinus Coroll. de substantia n. 7. sed vterque limitationem adhibet non probandam, Valentia enim restringit hoc placitum ad personas diuinitus creabiles. Eas vero quæ sunt de-

facto productæ, impotentes censet, etiam diuina vi ad terminandam alienam naturam. Omnes enim huiusmodi naturæ non habent perfectionem nisi limitatam, atque adeò aptam terminandæ suæ soli naturæ. Sanè vel Deus aliquid perfectionis adderet personæ creatæ hominis iam productæ, aut Angeli ex ijs qui reipla creati sunt, vel nihil adderet. Si hoc secundum dicatur, maneret ea personalitas impotens quacunque vi ad terminandam alienam naturam; quia non haberet nisi naturalem perfectionem, quæ naturaliter ad solam propriam naturam terminandam restringitur; præsertim cum substantia creatæ sit modus à natura creatæ profluens, sitque proinde aptus & proportionatus illi soli. At si dicatur Deum aliquid addere creatæ personalitati, vt terminare alienam naturam possit; vel addere accedens vel substantiam. Liqueat non posse addere substantiam, quia enti completo, cuiusmodi est persona, nihil substantiale potest accedere, sed tantum accedens. Hoc autem ineptum est ad conferendam vim terminatiuam substantiæ, quæ deesse supponebatur. Sic igitur habet prima limitatio sententiæ propositæ adhibita à Valentia. Posterior, quam Albertinus adhibuit, restringit veritatem sententiæ nostræ ad suppositionem, quod substantia creatæ non sit modus, sed res, firma & rata. Si enim sit modus, non putat hic Autor terminationem alienæ naturæ per substantiam creatam extrinsecam, fieri posse diuinitus, quia putat necessarium fore, vt personalitas modalis terminans, profleret ad naturam externam, quem profutum, ob affixionem essentialem modi ad suum modificatum liquet esse planè impossibilem.

Neutra limitatio sententiæ propositæ, est admittenda. Non sanè prior. Nam ratio quæ ad eam confirmandam adhibetur, æque omnes substantias diuinitus producibiles remouet à terminatione humanitatis alienæ: ac eas quæ sunt de facto conditæ. Omnes enim sunt finitæ, & certo perfectionis modulo præditæ, ac proinde, si quæ de facto sunt productæ, ineptæ sunt ad terminandam alienam naturam quia finitæ sunt, perspicue sequitur omnes itidem, quæ produci diuinitus possunt, ineptas fore ad minus illud, quod & ipsæ quoque finitæ forent. Video dici posse, eas quæ de facto sunt productæ, donatas esse minore perfectionis mensura, quàm sit ea quæ necessaria est ad terminandam alienam naturam, quod perfectionis augmentum posset Deus substantiis producibilibus elargiri. Sed hoc in primis, diuinitate est. Vnde enim constare potest, nulli substantiæ ex ijs quæ de facto sunt productæ, concessam esse mensuram illam perfectionis quæ necessaria est ad alienam naturam terminandam? Deinde ratio altera aduersarij, si valida esset, monstraret apertè nullam posse produci substantiam, cui auctior illa perfectionis mensura conueniat. Nam si sola naturali perfectione gaudeat, soli suæ naturæ sufficere. Si verò aliquid supra suam naturalem perfectionem accipiat, hoc, (quippe accidentarium,) ad substantiæ terminationem substantialem ineptum erit. Hæc ratio (vt pater) omnes æque substantias non diuinas & finitæ perfectionis, excludit à possibili alienæ naturæ terminatione. Tandem falsò aduersarius supponit plus requiri perfectionis in substantia ad terminandam vnā extrinsecam naturam simul cum propria, quàm ad terminandam solam propriam naturam. Id enim falsum esse, mox demonstrabo. Quare prima illa limitatio sententiæ propositæ, repudianda est. Nec magis probanda est limitatio altera. Tamen enim substantia creatæ non sit nisi modus, tamen æquè potest vnionem externæ naturæ ad ipsam terminare, ac si esset vera res firma & rata. Nec plus necesse est modum proflere in naturam extrinsecam per eum terminatam, quàm sit necesse proflere rem firmam.

Approbat

Approbatum absque limitatione.

130. Vniuersaliter ergo statuendum est, cum aliis quos retinimus, subsistentiam creaturam quamcumque, posse alienam naturam suppositare. Quæ videtur plurimorum Patrum sententia fuisse. Nam Origenes tom. 5. in Ioan. ex verbis illis Malachia 3. *Ecce ego mitto Angelum meum*, intulit Baptistam non fuisse purum hominem, sed fuisse Angelum corporatum, qui assumpto corpore testimonium Christo perhibiturus venisset. Quod falsitatis quidem arguit S. Cyrillus l. 1. in Ioan. c. 7. & Beda Marti. ac in contrarium verba Græci contextus expendens Tole. us in c. 1. Ioan. annot. 2. Nemo tamen id impossibilitatis damnavit. Antichristum quoque, futurum esse demonem incarnatum, non modo eo sensu, quo id affirmavit Hippolytus orat. de consummatione mundi, ita ut nimirum sit in humanitate phantastica nec nisi apparente; sed etiam eo sensu quem præferunt verba illa *demon incarnatus*, sententia fuit quorundam Patrum & Theodoret. l. 5. Epist. ad Rom. de cetero. cap. de Antichristo, & S. Cyrillus Hierosol. Catech. 1. 5. sub med. Et quanquam hoc tanquam falsum & scripturis contrarium, merito exprobat Damasc. 4. fidei c. 27. nob. tamen ait id esse impossibile. Non semel Tertullianus Ang. los qui corporali specie apparuerunt, factos homines absque propria substantia interitu, atque adeo hypostaticè humanitatem sibi copulasse affirmat. Ita habet l. de resurr. car. c. 61. & luculenter l. de carne Christi c. 3. his præter cetera. [Angelos creatoris, conuersos in effigiem humanam aliquando legisti, & credidisti, & tantum corporis gestasse veritatem, ut & pedes eis lauerit Abraham, & manibus eorum ereptus sit de Sodomitis Loti: conluctatus quoque homini Angelus toto corporis pondere, dimitti desiderauit, ab eo à quo detinebatur. Quod ergo Angelis inferioribus Deo licuit, ut conuersi in corpulentiam humanam, Angeli nihilominus permanerent, hoc tu potentiori Deo auctus, quasi non valuerit Christus verè hominem induci, Deus peruenire? Aut nunquid & Angeli illi phantasma carnis apparuerunt? sed non andebis hoc dicere.] Nemo hac in parte Tertullianum impugnare quod tem impossibile asseruerit, sed quod miraculum non necessarium inuenerit. Denique Athanasius q. 20. & vltima ex additis ad quæstiones ad Antiochum, quærens cur Verbum sit carne vestitum ut hominem saluaret, sic philosophatur. [Quemadmodum ipse Diabolus, cum vellet olim subducere hominem, & paradiso eiecerit, non accessit ad Euan formam Diabolicam, sed gessit carnem, scilicet serpentem, & sic accessit, & decepit illam: notat enim astutus iste, quod si accessisset in sola forma Diabolica, nunquam eam decipere potuisset. Et propterea indutus est ut carne, serpenteque propterea forma carnifera serpentis Euan decepit. Atque serpens quidem apparebat, Diabolus autem non apparebat. Et per apparentem serpentem, efficax erat invisibilis serpens Diabolus. Dux enim nature in vna persona effecerunt tunc lapsum in maioribus nostris. Et quemadmodum tunc Diabolica forma, & serpentina, dux nature erant in vna persona vnita, & vna quidem natura, scilicet serpentina, apparebat; altera verò, nempe Diabolica non apparebat, & eiecit hominem ex paradiso: Ita etiam in Christo dux nature, in vnam personam, diuina & humana vnita sunt; & humanitas quidem apparebat, Deitas autem non apparebat; & per apparentem humanitatem, Deitas invisibilis efficax erat, & eiecit ex paradiso olim hominem, dux istæ nature, videlicet Deitas & humanitas, in illum vicissim & nunc introduxerunt.] En manifestissimè hypostaticam vniionem creaturæ ad suppositum creatum, ab hoc Authore admissam, falsò

Theroph. Raynaud. Christum.

licet, si agat de facto. Syluester Gyraldus Cambrensis in Hibernia Typographia dist. 2. c. 19. alia imagine vitatur quam censet esse commodam Incarnationis introductionem. Refert enim suo tempore coniuges duos per imprecationem S. Natalis Abbatis salua humana natura & personalitate multatos esse adiectione lupinæ ad eam naturæ, ita ut operirentur lupina pelle, quæ reduceretur, ut ductam esse ait à capite mulieris vsque ad vmbilicum, cum grauata morbo, diuino cibo fuit impertientia. Qua narratione diffusè propostia concludit Cambrensis. [Non itaque discreandum est, sed potius fide certissima est amplectendum, diuinam naturam pro salute mundi humanam naturam assumpsisse: cum hic solo Dei nutu ad declarandam sui potentiam & vindictam, non minori miraculo humana natura lupinam assumeret.] Hoc exemplum agendo de facto, non puto idoneum. Neque enim verisimile est in ea narratione interuenisse assumptione nature lupinæ per humanas personas. Author tamen qui hoc retulit, censuit eam assumptionem reipsa contigisse. Multò ergo magis agnouit esse possibilem. Quare non videtur ambigendum, quin naturam creatam de potentia absoluta per creatam hypostasim terminari posse, plurimorum sententia tolerit.

Accedit ratio, quia nihil vetat poni diuinitas in humanitate modum vniionis respectuum alterius subsistentiæ vel personalitatis creatæ eadem ratione quæ in humanitate Christi positus est modus vniionis respectus subsistentiæ Verbi. Terminare enim naturam, non est aliquid in eam influere, sed seclusa omni causalitate modus nature extitit inditus, eiusque extrinsecè respectus potest eam externæ supposititati conferre, & ut per eam compleatur præstare. Quod vsque adeo non excedit vim diuinam, ut non desuerit, qui diceret nature viribus id esse possibile ut refert Argent. in 3. d. 1. q. 1. art. 1. §. Sed contra istam sed perperam ut idem Argentina rectè asserit, itemque Durandus eadem dist. q. 5. n. 6. & Carus. dist. 2. q. 7. tum quia immisio modi vniionis naturam supposito extraneo nõ est in potestate agentis naturalis. Tum quia exclusio subsistentiæ cõnaturalis, quæ est proprietas vera nature, non potest fieri vi creatæ & naturali. Posita autem suppositione extrinsecæ sequitur necessario exclusio subsistentiæ propriæ, ut in superioribus monstratum est. Præterquam quod naturaliter rem spectando, non minus arctatur vna subsistentia ad vnam naturam, quàm vna natura ad vnam personam. Nemo autem dixerit vnam naturam esse pluribus subsistentiis terminabilem naturaliter & secluso influxu, supernaturali vim creatam naturalem superante. Neque igitur dici potest, vnam subsistentiam naturaliter posse terminare plures naturas. At spectata diuina vi, nihil est quod obstat terminationi illi nature creatæ per subsistentiam externam item creatam.

Ad partem negantem firmamenta.

131. Quæ in contrarium adducebantur, leuia sunt. In primis verò negandum est in supposito ad terminandam alienam naturam, exigi vim infinitam, vel etiam entitatem quampiam nouam, & à natura distinctam. Sufficit enim entitas natua cum concursu extrinsecæ, quo ponatur vniõ ex parte nature suppositandæ. Sicut in sententia quæ possibilem agnoscit eleuationem instrumenti naturalis ad producendum supernaturalem effectum, sola natua entitas alibi concursu extrinsecæ indebito, sufficiens est ad extendendum diuinitus effectum su: ernaturalem ex tali causa: similiter ergo in re præfenti ea quasi causalitas formalis (nec enim verè est formalis causalitas, sed ad eam tantum reducit & aliquatenus accedit;) ea inquam quasi causalitas formalis, qua subsistentia creatæ terminatur naturam

K naturam

naturam extraneam, contenta est nativitate substantiæ externæ, accedente dumtaxat influxu novo Dei unionem producentis in naturam, quæ unio rationem habet concursus indebiti suppeditati divinitus formæ illi extrinsecæ, ut possit præstare, quod concursu, sive naturali exigentiæ, ac viribus debito, præstare non posset. Quare neque infinita perfectio, neque nova vlla intrinseca vis supra naturam requiritur in substantia creata, ut possit naturam alienam complere: sed sufficit nativitas entitas posito modo unionis in natura terminanda. Ex quo etiam habetur, nihil esse necesse, substantiam modalem profluere à natura propria ad alienam, sed sufficere extrinsecam terminationem à modo persistente in natura, cui essentialiter assignitur & per interiectum modale vinculum iuncto cum natura terminanda. Quod verò obtendebatur, unionem illam naturæ cum modo substantiæ externæ, esse impossibilem, ne detur modus, admodum inane est. Nam modus potest uni alteri rei interuentu modalis vinculi diuersæ rationis à modo qui iungitur, & habentis diuersum ab illo effectum formalem. Sic iuxta multos duæ partiales substantiæ humanitati, inuicem ununtur interuentu unionis. Duæ item partes substantiæ materialis iunguntur inter se eadem ratione. Et idem in omnibus modis partialibus locum habet, quoad ipsorum partes coniunctas. Quod si duæ entitates modales rationem extremorum habentes, iungi possunt inter se interposito modalis nexu, multò facilius videtur, ut natura & modus extrinsecus copulari inter se possint interposito alterius rationis modo, qui suæ naturæ non per aliam modalem entitatem, sed seipso assignatur, ut fert conditio modi, qui est entitas diminuta, exigitque essentialiter fulcrum cui seipso innitatur.

Tandem rationes Ru. et c. eo reuoluntur omnes, quod terminatio vnus naturæ per suppositum creatum, non possit fieri absque illapsu creati suppositi in naturam terminandam. Atqui illapsus in creaturam impossibilis habetur cuius creaturæ, iuxta Patres & quibus Bernardum, Basilium, Paschasium, Fulgentium, Bedam, Rupertum in speciem suffragatos retuli in naturali Theologia dist. n. 50. Verum hos Patres ibidem exposui num. 59. vel de illapsu per vegetationem & conseruationem, quæ soli Deo conuenit, vel de illapsu per immediatam intellectus & voluntatis creatæ motionem ad actus supernaturales, qui item est alia Dei propria functio. Vtramque Patres, creatis agentibus negant, non spectata possibilitate per vim diuinam obedientialiter operantem, & creaturas assumptam ad illas functiones, quas nunc in nobis se solo exequitur, sed spectato tantum eo quod sit de facto iuxta regulas diuinæ sapientiæ, & voluntatis, quas impossibile est creaturam de facto prætergredi. Ideoque dicunt Patres, impossibile esse creaturæ talia præstare, nempe creaturæ sui nudis viribus operanti, & in hoc rerum ordine & statu constituto diuinitus. Nos autem hic agimus de terminatione alienæ naturæ ab aliena substantia creata, supra quo iuncturæ naturæ debitum, possibili per vim diuinam, in quo nihil occurrere, quod difficultatem grauem ingerat, satis monstratum est.

Plures substantiæ diuinæ, possent eandem humanitatem assumere.

132. Ex iisdem porro principiis, optimè quoque inferri potest possibilis terminatio vnus naturæ per plures substantias, siue diuinæ, siue creatas, quam supra admisi; passimque admittunt Doctores, si de diuinis personarum vnā creatam naturam terminantibus, sit sermo. Ita enim habet D. Thomas 3. p. q. 3. art. 6. & ibi interpretes, alique quos adducunt & sequuntur Val. 3. p. d. 1. q. 3. p. 3. Valq. d. 29. c. 2. Suares d. 13. l. 2. &

Albertinus coroll. 6. de substantia dub. 1. n. 8. qui tamen inutilem restrictionem adhibet n. 12. affirmans posse quidem eandem numero naturam, v. g. humanitatem, pendere à pluribus diuinis personis quoad terminari secundum perfectitatem siue incommunicabilitatem, qui est effectus substantiæ præmatius; non posse tamen eandem naturam à pluribus simul diuinis personis tanquam à causis totalibus dependere quoad sustentationem. Hanc dico esse restrictionem inutilem. Tum quia nulla talis sustentatio naturæ per hypostasim, admitenda est, qualem hæc limitatio supponit. Tum etiam quia quamuis talis aliqua sustentatio, per verum substantiæ influxum in naturam admitteretur, non esset Deo difficile effectiue supplere influxum illum vna vel pluribus actionibus personarum diuinarum respectiuis in eum finem procedentibus à diuina potentia. Itaque absolute admitto, diuinis personarum binas vel omnes, posse simul ad vnus naturæ creatæ terminationem concurrere. Nec refert, quod diuinæ personarum in terminanda diuina natura veluti consumantur ob infinitatem terminabilitatis diuinæ essentia; quæ par esse videtur ad exiguam facultatem terminandi personarum infinitatem. Hoc enim argumentum si valeret, æquè probaret personarum Verbi, quæ est terminus diuinitatis inadquantus, non posse vniri humanitati ad eam terminandam. Eo quod vis eius terminatiua exhauiatur in terminatione naturæ diuinæ infinitæ. Quare dicendum est, personarum diuinarum tametsi infinite perfectas, connumerari quidem expleri (ut sic dicam,) & satari terminando diuinitatem, nec aliam naturam deposcere, cui terminanda impendat reliquam vim terminandi quæ possent. Nihil tamen esse repugnantia in supernaturali extensione earundem personarum ad naturam extrinsecam, indito modo unionis respectiue diuinarum illorum terminorum, qui immutati complebunt eo ipso talem naturam: sicut voluntas diuina infinita, quamuis ad intra exhauiatur in amorem totius summi boni, tamen communicari quoque exterius potest amando liberè creaturas, eisque dandum esse iuxta dispositionem diuini consilij. Ex parte verò naturæ terminandæ, non deest capacitas passiva ad recipiendam simul à pluribus diuinis personarum terminationem; quia potentia obedientialis passiva secundum quam natura huic negotio subleuit, est infinita. Quare liquere videtur, eandem naturam creatam, posse pluribus simul diuinis substantiis terminari, spectando potentiam Dei absolutam.

Fateor, contrarium visum esse Diuo Anselmo l. de incarnatione. Verbi c. 4. sic enim scribit. [Vtroque pede, id est vtraque parte claudicat in incarnatione Filij Dei (quia vna natura est cum Patre, & alia persona à Patre) quicunque existimat hanc incarnationem sic esse secundum naturam vnitatem, ut Filius non possit incarnari sine Patre; nec intelligit eam sic secundum vnitatem esse personam, ut Pater non possit incarnari cum Filio. Quippe Deus non sic assumptus hominem, ut natura Dei & hominis sit vna & eadem: sed ita ut persona Dei & hominis vna eademque sit: quod non nisi in vna persona Dei esse potest. Diuersas enim personas, vnā & eandem personam esse cum vno eodemque homine, nequit intelligi. Nam si vnus homo cum singulis pluribus personis vna persona est; necesse est plures personas, quæ alia sunt à se inuicem, esse vnā eandemque personam, quod non est possibile. Quapropter impossibile est, Deo incarnato secundum vnā quamlibet personam, illum secundum aliam quoque personam incarnari.] Similia habet S. Anselmus libro 2. cur Deus homo cap. 9. Ceterum ut ingenuè dicam, præstat modestè his locis Anselmum deferere, quàm frivola interpretatione eludere: cuiusmodi est, quem adhibuit Dur. in 3. d. 1. q. 3. n. 19. dicens, S. Anselmum duntaxat intem

intendisse asserere, plures personas constare non posse vna personam. At hoc D. Anselm. expressè contendit sequi ex terminatione vnius naturæ creatæ per plures simul diuinas personas. Vnde mens eius est aperte qualem dixi, tamen confectio quam facit D. Anselmus admittenda non sit, nec verè dicatur plures personas diuinas ad terminationem vnius naturæ creatæ concurrentes, coacturas in vnam personam. Vnam ergo naturam creatam pluribus diuinis personalitatibus esse terminabilem, satis monstratum est.

Idem dicendum de pluribus subsistentijs creatis.

133. Rationes autem quæ propositæ sunt idem videntur per proportionem euincere de personalitatibus pluribus creatis, comparatis ad vnicam naturam externam. Nihil enim vetat, quominus possint diuinitas eadem naturæ creatæ immitti plures modi vniouis, respectui variatum personarum creatarum. Eo ipso namque, ponentur in vna natura plures dependentie ab externis suppositis, tanquam à causis formalibus extrinsecis, & vna natura pluries simul esset in alio obiectiualiter, quod nullam inducit repugnantiam, dummodo natura nullo modo sit in se. Quamuis autem dependentia eiusdem effectus à pluribus causis totalibus simul concurrentibus impossibilis esset, ut aliqui falso supponunt, tamen longè alia ratio esset terminationis substantialis, quæ non exercetur per infinitum causalium propriè dictum prodeuntem à termino extrinsecum in naturam terminatam, sed per merè extrinsecum respectum modi aduenientis naturæ ad prædictum extrinsecum terminum. Et hinc concidunt argumenta omnia, quæ pro Scoti contrarij sententia adducit Rada in 3. controu. 1. artic. 4.

Vicineti, vna quæcumque persona posset terminare plures naturas vi diuinæ.

Ex diuina ergo & creatæ persona, siue vna siue multiplex, eandem alienam naturam creatam propria suppositualitate destitutam, terminare simul abique repugnantia potest. Difficilius verò est, an è contrario vna persona, siue increata siue creatæ, terminare simul possit plures alias naturas præter propriam quam non possit non terminare, quamdiu perstat. Mihi ita affirmandum videtur. Nam diuinam quidem personalitatem, posse simul ad plures creatas naturas terminandas exportari, satis supèrque confirmatur ex infinita eius perfectione, quam constat non exhauriri terminatione vnius naturæ extrinsecæ; cum ne ipsa quidem diuinæ naturæ infinitate prohibeatur externam aliquam naturam terminare, ut videmus in persona Verbi terminante humanitatem. Poterit igitur eodem iure plures & quantalibet terminare. Et idem censleo de persona creatæ. Quia quandoquidem terminatio non est propriè causatio (ut male plerique supponunt decepti puri notionis sustentationis, qua hæc terminatio à nominalis Scholasticis fortè sic opinantibus expressa est; sequitur non plus perfectionis aut virium cuius ad terminationem multiplicis simul extraneæ naturæ, quam vnica duntaxat. Quare eadem subsistentia creatæ intrinsecè immutata, eo ipso quod sit mutatio in naturis terminandis, apponiturque eis vniò singularis extraneæ illius subsistentiæ respectiua, est sufficientissima ad plures simul creatas naturas extraneas terminandas, v.g. eadem persona Angelica, plures simul humanitates terminare potest.

Sabte verò illic animam vulgaris interrogatio, dicendumne tunc foret exurgere inde plures homines, ob multipliciter numericam naturarum terminationem, an vnicum, ob singularitatem suppositi. Quæ difficultas ei gemina est, quam tractant physici, sup-

Theoph. Raynaud. Christi.

posita possibili informatione plurium naturarum per vnicam formam. Et plenè quoque eam difficultatem agitant, qui agunt de Trinitate. Videsis Vasquem 1. p. d. 155. Suar. 1. 3. de Trinit. c. 3. à n. 5. & t. 1. 3. p. d. 13. l. 2. & 3. Didacum Ruiz disp. 77. de Trinit. qui multas longèque discrepantes in re tantulâ sententias referunt. Breuiter verò statuendum est, si exquisita & ad omnimodam seueritatem exacta loquendi ratio sit tenenda, posito quod vna Angelica persona plures humanitates terminet, dicendum esse, exurgere inde personas formaliter non materialiter plures. Id est plures quoad rationem formalem suppositi constituentis formaliter personam, non autem quoad naturam, quæ in persona se habet ut aliquid materiale. Si verò recisus ambagibus, respondendum simpliciter sit, vnane an plures personæ inde exurgant, negandum erit plures exurgere, quia non sunt ibi naturæ plures. Nam & suppositualitas & natura significantur nomine *hominis*. Cum ergo in euentu de quo agimus, sola suppositualitas multiplicetur, non est simpliciter, & indistinctè dicendum extituros ex ea terminatione plures homines. Sicut non dicimus dari plures Deos sed vnicum, quantumvis vnica Dei natura pluribus suppositualitatibus terminetur. Idem dicendum est de alio euentu quo naturæ multiplicarentur, non suppositualitate: similiter enim non dicerentur exurgere inde plures homines, sed vnus ob vnitatem suppositi. Sicut cum quis habet plures artes, vel Episcopatus plures, aut plura dominia, non vocamus eum plures artifices, aut plures Episcopos, vel dominos indistinctè & simpliciter loquendo iuxta illud S. Augustini 7. ciuit. c. 20. [Numquid si vnus homo in diuersis rebus duas habet potestates, aut duas artes quæ singularum diuersa vis est, idè duo iudices aut duo dicuntur artifices?] Tradunt quod in re præsentī affirmamus, D. Thomas 3. p. q. 3. art. 6. ad 1. & art. 7. ad 2. Dur in 3. d. 1. q. 3. n. 22. & 23. Val. 3. p. d. 1. q. 3. p. 3. & 4. Soares t. 1. 3. p. d. 13. l. 2. & 3. Ragula d. 5. 4. & 55. Ruiz disp. 77. de Trinit. c. 6. & 7. Albertinus coroll. 6. de substantia dub. 3. Becanus tract. de incarn. c. 4. q. 3. & 4. signatis aliis.

Breuiulus & vsus doctrinæ propositæ.

134. Totius doctrinæ de hoc altero compositionis huius extremo traditæ, summa hæc esto. Diuina Verbi persona, quatenus per relationem subsistentiam suam constituta, secluso quouis alio intra Deum, siue absoluto, siue relativo, terminatur de facto humanitatem Christi naturali sua subsistentia spoliata. Tamen si alias diuinas subsistentias relationas, imò etiam creatas quascunque suppositualitates extrinsecas seorsim, vel cum subsistentia Verbi, similem substantialem terminationem humanitati vni aut multiplici simul exhibuisse nihil vetuerit.

Vsum doctrinæ de Verbo ad Christi structuram carni nostræ copulato, suppeditat sæpè D. Augustinus, demirans & quod tanta maiestas ad nostrum vsque limum se demiserit nostri causa & sapientissimam adinventionem qua se demisit. Deiectionem sanè Verbi Dei plenissimam miraculi, nisi obtula aded gestaremus pectora, facillimum fuerat deprehendere ex conseratione animæ rationalis quæ infimus nec nisi dimidiatus Spiritus est, cum carne nostra. Hæret aqua non semel Nazianzeno cum eam coniunctionem animi & limi considerat. Hic infinitis partibus auctus est miraculum. Neque enim Verbum quod carni nostræ nectitur, Spiritus est dimidiatus & imperfectus cui per eum nexum sua aliqua completio & perfectio adueniat. Est igitur in eo negotio, meta propter nos deiectio diuini Verbi; quod cum sit sapientia Patris cuius cælesti pabulo cibandæ reficiendæque sunt animæ, essetque solidior cibus quam ut in nutrimentum infan-

K 2 tiz

tiae nostrae posset cedere; stupendo beatis ipsis spiritibus inuenio, dignatum est lactescere nobis per Incarnationem. Frequens & multus est in hac cogitatione S. Augustinus, sed nominatim concolo. 1. in psal. 33. & lib. 3. de lib. arbit. c. 10. insigniter ac planè ferm. 38. de verb. Dom. Breuiter sed lapidissime l. 7. Confess. c. 18. sic enim Deum affatur. [Quaerebam viam comparandi roboris quod esset idoneum ad fruendum te, nec inueniebam, donec amplecterer mediatorem Dei & hominum, hominem Christum Iesum, qui est super omnia Deus benedictus in saecula, vocantem & dicentem; Ego sum via, veritas, & vita, & cibum cui capiendo inualidus eram, miscentem carni; quoniam Verbum caro factum est, ut infantiae nostrae lactesceret sapientia tua per quam creasti omnia. Non enim tenebam Dominum meum Iesum Christum humilis humilem, nec cuius rei magistra esset, eius infirmitas noueram. Verbum enim tuum aeterna veritas, superioribus creaturae tuae patibus supereminens, subditos erigit ad se ipsam. In inferioribus autem edificauit sibi humilem domum de limo nostro, per quam subdendos deprimeret à seipsis, & ad se traiceret sanans tumorem, & nutriendum amorem, ne fiducia sui progredirentur longius, sed potius infirmarentur videntes ante pedes suos infirmam diuinitatem ex participatione tunicae pelliceae nostrae, & lassi prosternebantur in eam, illa autem surgens leuaret eos.]

Insignem quoque huius doctrinae fructum suppeditat S. Chrysostomus homil. additicia in 1. ad Cor. circa illud, *nolo vos ignorare fratres*, considerans sicut Verbum se demisit ad nos, nec nostram tennitatem dedecori sibi futuram censuit; ita consentaneum esse ut neminem quantumvis despiciatum & tenuem dedignemur.

CAPVT III.

De vnione Verbum & humanitatem
vinculante.

135. **E**xposuimus extrema secunda Christo internae compositionis substantialis, in qua versamur, nunc ad eorum nexum veniendum est, quaerendumque an & quodplex, qualisque sit vnio hypostatica, quae alijs verbis vocatur proximus ac formalis terminus Incarnationis siue actionis incarnatiuae, quae propriè vnio appellatur, & pro immediato ac formali termino habet vnionem humanitatis & Verbi. Quod enim humanitas & Verbum possent esse in rerum naturā, nec tamen compingere Christum, qui est vltimus terminus actionis incarnatiuae, propterea necesse est, nunc cum extrema illa Christum compingant, assignari aliquid quod immediatè & formaliter terminet actionem illam, quae est Christi productio. Sicut quia materia & forma hominis possunt separatim existere, ideoque praeter eas assignatur in homine proximus aliquis & formalis terminus generationis compositi humani; nempe vnio partium. Eum itaque terminum, proportionem seruata, aio in re praesenti esse vnionem hypostaticam. Quod autem Valq. 3. p. d. 19. c. 2. terminum formalem in hoc negatio ait esse humanitatem, per quam terminus totalis constituitur formaliter, tanquam per formam totius, pertinet ad litem de nomine: in qua tamen sequendus est communior loquendi modus, quo terminus formalis alienius actionis, non is dicitur qui est forma termini totalis producti, sed id quod formaliter & immediatè terminat actionem, qua terminus totalis sine compositum mediatè producit, praesupposita partium eius praesistentia, siue prius tempore, siue saltem prius naturā. Porro cum extra controuersiam sit, vnionem illam quam hic pro formali termino statuo, esse admittendam, (alioqui rueret mysterium Incarnationis,) quid

tamen ipsa sit, & quodplex, & qualis, magnum est in Scholā diffidium, de quo pronuntiandum est, ut lux aliqua affundatur tenebrositati, quam hoc in negotio summam esse affirmat Iustinus in expositione fidei *sub sine*, quamque humanam omnem perspicaciam transcendere, concedit Eranista, Orthodoxus apud Theodoretum dial. 2.

Quid sit vnio hypostatica, quae situm primum
Sententia.

136. Prima igitur quaestio esto, quid sit vnio hypostatica. Duæ hic occurrunt celebres sententiae. Altera quae censet hanc vnionem supra extrema nihil addere, nisi connotationem vel habitudinem quampiam, nulla noua entitate subnixam. Altera verò quae affirmat hanc vnionem supra extrema huius compositionis secundae addere modale vinculum, quo humanitas Verbo copulatur. Ad has sententias duas, reuocantur illae quatuor quas Collins disputatione mox alleganda c. 1. recenset tanquam distinctas, nempe quod vnio hypostatica, vel primò sit humanitatem fieri in Verbo; vel secundò sit relatio extrinsecus adueniens humanitati ad Verbum; vel tertio sit absoluta quaedam qualitas humanitati superaddita; vel quarto sit modus substantialis. Terciam sententiam arbitror planè cōfictam, nec vlli verè venisse in mentem, nisi vocum tenuis. Qui enim vnionem vocant qualitatem, quia est gratia, ut videre est apud Almainum in 3. d. 1. q. 1. non cogitant de propriè dicta qualitate; ut neque alij qui vocant relationem, id intelligunt de relatione propriè dicta & categorica, ut infra dicam. Iam verò sententia secunda & quarta, non nisi vocibus discrepant, pertinentque ad posteriorem ex duabus sententiis per nos propositis. A priorè autem, vix differt quae hic prima recensetur. Itaque sistamus in examine duplicis per nos propositae sententiae. Priorem varij Scholastici, ex varijs omnino fundamentis sunt amplexari. Quidam ex eo quod nullas vspiam admittant modales entitates, modòque sine modo auerferent. Alij quod in hac re nullam modalis vinculi necessitatem agnoscant. Insuper alij quod censent interictū talis vinculi, pugnae cum immediata & substantiali coniunctione extremorum huius compositionis, hoc est humanitatis & Verbi. Ita ex varijs huius fundamentis Gregor. in 1. d. 28. q. 2. ad 17. & 18. Baconus in 3. d. 1. q. 1. art. 1. & ib. Rubionius Aluarez 3. p. d. 1. 3. Val 3. p. d. 1. q. 2. p. 5. Collius l. 2. de sang. Christi, disp. 3. c. 2. & 3.

Est modus. Suffragium Scholasticorum.

137. Mihi posterior sententia proposita, videtur omnino vera. Et ab ijs qui modales entitates alibi admittunt, agè repudianda. Qui enim alibi hasce infirmas entitates non agnoscent, loquuntur consequenter, ijs itidem hic repudiatis. Ego tamen sicut in plerisque alijs materijs v.g. in motu locali, in dependentia effectus ab agente, in extensione ac figuratione quantitatis, in substantia creata, in vnione materiae & animae rationalis, admitto modalem entitatem, seu minorem realitatem essentialiter adhaerentem entitati firmæ, & ab ea inseparabilem, tamen non vice versa: Ita in re praesenti admittendam censo nonam entitatem supra vnbilia compositionis huius secundae, iisque superadditam, quam non distinguo ab extremis tanquam tem firmam, siue ut realitatem maiorem, sed duntaxat ut modum, quia, haec sola distinctio satis superque est ad omnia propter quae huiusmodi entitas inuehitur.

Agnoscent nonam hanc entitatem Scholastici coplures, duce, quantum arbitror, Diuo Thoma 3. p. q. 2. art. 7. & 8. Nam articulo 7. affirmat vnionem hypostaticam